

ABONAMENTUL :

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11/s.

—
INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Los
deschis costă șirul 20 fl.

—
Manuscrisurile nu se înapoiază.

Pretenții exorbitante!

Este bine ca să se dea o publicitate cât mai întinsă memoriului partidului naționalist slovac, precum și comentariilor ce în chip firesc provoacă atitudinea ce a luat față de acel memoriu guvernul unguresc, căruia i-a fost adresat încă din anul trecut, sau pe care o ia acum presa partidelor maghiare, căreia i-a ajuns la cunoștință abia zilele trecute. Ar fi bine, ca atât memoriul, cât și răsunetul pe care l-a avut așadar în lumea maghiară, oficială și neoficială, să ajungă la cunoștința lumii întregi, pentru ca lumea întreagă să vadă și să judece, cât de modestă în revendicările ei este o naționalitate de 2 și jumătate milioane de suflete din statul poliglot al Ungariei, și cât de oțărît ostilă e atitudinea maghiarimii, care se manifestă prin conducerea statului sau prin organele de publicitate ale partidelor maghiare, față de acele blajine și minimale revendicări.

Este de însemnat, înainte de toate, că originea memoriului trebuie căutată în invitarea făcută, cu emfaza știută, de către primul ministru contele Héderváry, cu prilejul discuției din primăvara trecută dela buget, ca „naționalitățile să-și formuleze numai păsurile și să le facă cunoscute guvernului”, — apoi restul se va aranja ca dela sine... Și-a formulat și partidul naționalist slovac păsurile, numai decât după această invitare, și le-a înaintat, cuprinse într'un memoriu, d-lui prim-ministru. Dar rezultatul?... Tăcere mormântală.

Ce le mai rămânea slovacilor, decât

să-și aducă memoriul la cunoștința obștească, pentru ca să se dumerescă toată lumea, și să se poată dumeri și ei, ce era așa dar atât de subversiv în pretențiile lor încât, de stupefacțiune sau de revoltă, să-i fi stat graiul d-lui conte Héderváry, și nici până astăzi să nu-și fi revenit din mutismu-i indignat?

Și iată ce expune, și pretinde apoi, memoriul:

Arată că legea naționalităților (art. de lege 44 din 1868) impune ministerului de instrucție să îngrijească neapărat ca toți cetățenii statului, de orice naționalitate, cari trăiesc în grupuri mai compacte, să se poată instrui în limba lor maternă până la învățământul universitar; legea lui Apponyi însă face iluzoriu acest drept al naționalităților și condamnă generațiile lor tinere la ignoranță iremediabilă, — căci după dispozițiile acelei legi, copiii cari nu știu ungurește nu se pot împărtăși de nici o instrucție, sau în tot cazul trebuie să rămână mult înapoia copiilor maghiari; astfel școlile nu mai sunt instituții de învățământ, ci numai instrumente de maghiarizare, — dar nici acest scop nu și-l ajung, ci tot rezultatul este: menținerea ignoranței.

În ce privește școlile secundare: De 43 de ani de când există legea naționalităților, guvernul nu numai că nu a înființat nici o singură astfel de școală pentru cele 2½ milioane de slovaci cum ar fi fost obligat prin lege, dar nu le-a permis, și nu le

permite, să-și înființeze gimnaziile cu propria lor cheltuială, — iar acelea pe care le-au avut, au fost sau închise, sau maghiarizate pe dea'tregul. Urmarea acestei stări de lucruri este că, pe toate terenurile vieții publice, funcționează oameni cari nu cunosc limba poporului și nu se pot înțelege cu el. Iar altă urmare este că părinții slovaci își trimit copiii la școlile secundare din Boemia și Moravia, de unde întorcându-se, îi întâmpină apoi acuzațiile de panslavism.

Se mai pune în evidență ilegalitatea și brutalitatea cu care a fost dizolvată asociația culturală și literară a slovacilor „Matiča Slovenska”, confiscându-i-se averea, deși ea nu urmăria nici un fel de scop politic și nu s'a amestecat în nici un fel de chestiune politică...

În sfârșit, iată cari ar fi cererile slovacilor, formulate la însași invitarea primului ministru Héderváry: 1. În școlile elementare, pe lângă învățământul limbii maghiare, limba de propunere în ținuturile slovace să fie limba slovacă. 2. Guvernul să înființeze atâtea școlile secundare slovace, câte ar reveni acestei naționalități proporțional cu însemnătatea ei numerică. 3. Până când aceasta se va putea realiza, în școlile secundare actuale din ținuturile slovace să se înscrie printre obiectele de învățământ obligatorii limba și literatura slovacă. 4. Să nu se mai interzică colecțiile printre slovaci pentru adunarea de fonduri cu cari să-și întemeieze și să-și susțină școlile secundare. 5. Să se revoce ordonanța de dizolvare a societății culturale slovace și să i-se restituie averea confiscată.

Un vechiu călător englez care ne interesează

de M. Beza

Vreau să vorbesc despre *William Lithgow*. Cartea lui datează din 1614, și are titlul: *O foarte plăcută și adevărată descriere a unci dureroase și de mirat călătorii din Scoția la cele mai vestite regiuni în Europa, Asia și Africa*. O a doua ediție mai completă apăru la 1632. De aci scoatem noi partea de mai jos, referitoare la Ștefan Bogdan. Într'un articol din *Arhiva* — anul IV, nr. 1 și 2 — d. N. Iorga, vorbind despre acest Ștefan Bogdan, scrie:

„Când la 1608, Ștefan Bogdan se afla la Constantinopol, intrigând contra lui Movilă, adăpostul său era casa ambasadorului englez și acesta cărui în acelaș an pentru liberarea soliei moldovene, înțelese cu pretendentul. Apoi aventurierul dispăru din istorie“.

Iată acum ce ne spune călătorul englez William Lithgow — partea IV, pag. 140: „Nu pot decât să regret marea pierdere, ce suferi Sir Thomas Glover dela Ducele Moldovei, pe care îl întrebă în timp de doi ani în casa sa, și-i dădu bani, și altele trebuincioase unei eminente. Acest duce sau principe a *Bugdoniciei* fuse lipsit de atribuțiile de principe de către Ahmet, și se refugie aici la ambasadorii creștini pentru ajutor. Căruia, pe când toți ceilalți îi refuzaseră primirea, numai nobilul Sir Thomas îi dădu primire, și-l susținu, și

lucra în chip serios cu marele Senior și consilul său pentru a-l restitui iarăș în țările sale; dar nu putu să reușească.

La sfârșit, expirând cei cinci ani de ambasadă ai lui Sir Thomas Glover, și ducele, aflând pe cale particulară că Sir Paul Pinder era să vie în locu-i, cum și veni curând într'adevăr — acest principe moldavian se furișă de vreme într'o dimineață la Constantinopol, și cu mult înainte de amiază se făcu turc, și fu circumcis, mulțumindu-se, în schimbul ducatului său întreg numai cu un palat, și o pensie anumită de doisprezece mii zechini de aur, în timpul cât trăiește. Care lucru cum îl auzim, ambasadorul și noi toți ne-am mirat și ne-am întristat. El era dator ambasadorului peste cincisprezece mii zechini de aur, dar înainte ca să părăsească Galata, m'am dus în două rânduri împreună cu Sir Thomas, și l-am văzut; și l-am găsit în tovărășia unui număr de turci, și el, când mă văzu, mă luă prietenos de mână; căci am fost noi familiari două luni de zile în casa ambasadorului.

În timp de șase luni, ambasadorul englez își căpătă jumătatea banilor; de cealaltă jumătate fuse nevoit a se lipsi, pentru diferite motive importante“.

În aceeaș carte, la partea IX, pag. 416, *William Lithgow*, ne dă și o descriere a Transilvaniei, unde — cum spune el, a găsit „un popor prietenos și casnic“ în deosebire de unguri, cari „au fost totdeauna înclinați la hoții, trădători și falși“; și unde „și cei mai de rînd vorbesc des latinește.“ Apoi continuă astfel:

„Locuitorii aici sunt protestanți; dar voevodul lor sau principele *Bethlen Gabor*, nu-l văzui; căci era bolnav de friguri la *Juliastud*. Astă provincie e un principat liber, și, totuși, aderând într'unele privințe la autoritatea turcului. Însă acum părăsind astă religioasă țară, și suind pe trecătoarea de sus a înălțimilor numite *Boreau Berger* sau *Munții de Nord*, intrai în Moldavia; unde, drept bună-venită, în mijlocul unei păduri fui impresurat de șease ucigași, unguri și moldovani; și cu multe rugăminți, scăpându-mi viața, ei mă furară cu șeizeci ducăți ungurești de aur, și-mi luară toate hainele turcești, lăsându-mă cu totul gol — numai că-mi dădură înapoi hărțile și pecețile.

După asta, și pentru siguranța lor mai bună, mă duseră peste drum, și-mi legară strâns trupul gol și mâinile, cu niște curmeae, de un stejar; și se jurau, că de strig pentru ajutor ori de-i turbur cumva înainte de răsăritul soarelui, au să vie și au să mă ucidă; și apoi, ziceau ei, au să mă lase în libertate.

Dar noaptea se lăsă, și fui părăsit acolo să tremur de spaima lupilor și urșilor până dimineața; când, în sfârșit, prin ajutorul Domnului, fui scăpat de un grup de păstori, cari îmbrăcându-mă într'o veche zeghe lungă a lor, și dându-mi să mănânc, unul din ei mă duse cinci leghe departe la stăpânul ținutului, Baronul de *Starhulds*, un moldavian protestant, la care stătui șaisprezece zile, și fui mai mult decât răscumpărat de toate pierderile, prin bunătatea sa, precum și a nobililor sale rude și prieteni învecinați.“

Ei bine, — acestea sunt cererile exorbitante, acestea sunt pretențiunile inadmisibile ale fraților noștri de suferință slovaci.

Să le cunoască și să le judece toți aceea, al căror suflet mai poate să fie mișcat, a căror judecată mai poate să fie revoltată, de nedreptățile cu cari se prigoneste un popor, de sugrumarea cu care e amenințat; — să le cunoască, și să judece și atitudinea îndârjită a prigonitorilor, a apăsătorilor, dimpreună cu tot cinisul barbariei lor...

Iar noi românii, mai cu osbire să luăm aminte și învățăminte să tragem, din felul *treptat* în care se urmărește zdrobirea naționalităților nemaghiare din această țară, și rezistența să ne-o organizăm astfel, încât *nici un pas* nu nu mai îngăduim înaintea acestei lucrări blăstămate, ci dimpreună cu tovarășii noștri de suferință să ne adunăm toate puterile, și pe toate să le mobilizăm în scopul mântuirii noastre. Să vrem, — și prin unire nu se va putea să nu învingem!

Apelul 48-Iștilor. *In ziua desarmării kossuthistilor, partidul independent 48-ist, deputații așară de partide și partidul economic 48-ist au hotărât, să adreseze țarei un apel în care vor chema pe toți la luptă în contra reformei militare. Aceste trei partide au emis din sânul lor o comisiune de șase membri, care să stabilească textul definitiv al apelului.*

Scrisoarea lui Kristóffy. Zilele trecute semioficiosul guvernamental „Budapesti Napló” publicase știrea, că în scrisoarea adresată colonelului Bardoff, șeful cabinetului militar al moștenitorului de tron, Iosif Kristóffy ar fi numit pe Ludovic Návay, președintele camerei, de antihabsburgian. Kristóffy a declarat, că scrisoarea amintită este apocrifă. „Reichspost” încă s'a ocupat cu această chestie și deci față de știrea publicată în „Reichspost” a apărut următoarea desmințire semioficială:

În numărul său de azi ziarul „Reichspost” povestește cetitorilor lui o întâmplare aventuroasă despre scrisorile fostului ministru de interne Iosif Kristóffy, despre cari se afirmă, că acesta le-ar fi adresat unui membru din anturajul moștenitorului de tron și pe cari secretarul de stat Jeszenszky din încredințarea primului-ministru le-a cumpărat pe bani scumpi și pe cari le-a dat spre întrebuintare redactorului ziarului „Bud. Napló”.

Factorii competenți declară, că întregă afirmația aceasta a numitului ziar în chestia cumpărării și întrebuintării pretinsei scrisori, e absolut falsă.

Față de această desmințire „Reichspost” susține, că scrisorile predate spre folosință lui „Bud. Napló” sunt cumpărate de către secretarul de stat Jeszenszky și că aceste scrisori sunt *falșe*.

„Reichspost” — confiscat. Din Viena primim știrea, că numărul de sâmbătă al ziarului „Reichspost” a fost confiscat pentru motivul, că într'un articol din acel număr ziarul a criticat pactul făcut cu guvernul austriac în chestia rezerviștilor. Între altele „Reichspost” a scris următoarele:

„S'ar putea întâmpla cazul, că în parlamentul ungar s'a ajungă o majoritate, care s'ar opune votării cerințelor de stat ale monarhiei și Coroanei, iar de altă parte ar refuza și să formeze guvernul. În cazul acesta Coroana ar numi *un ministeriu al minorității* pentru conducerea afacerilor, cum s'a întâmplat aceasta pe timpul lui Fejérváry, însă majoritatea nu va vota acestui ministeriu contingentul de recruți. Prin proiectul planuit votat de către țară în urma *explicării legii îndreptate în contra coroanei*, lipsurile ce vor obveni în contingentul

armatei nu pot fi suplinate prin chemarea rezervei, așa că, coroanei nu-i mai rămâne timp pentru dezvoltarea normală pe mai departe a armatei, ci ori se va supune năzuințelor obstrucționiste ale camerei, ori va trebui să abzică de menținerea capacității de luptă a armatei. Al doilea caz, care s'ar putea întâmpla, ar fi, că, Coroana să ajungă în conflict cu majoritatea parlamentului ungar și să contramandeze camera, în scopul, că timpul ce ar urma să-l întrebuinteze în mod constituțional pentru a întări minoritatea, într'atâta, că aceasta mai târziu, cu majoritate, să primească formarea cabinetului. În răstimpul acesta ar urma să se facă înrolarea recruților, însă contingentul nu e nici votat și nici denegat. Însă după decisiul statului a lui Khuen rezerva nici în cazul acesta nu poate fi chemată pentru umplerea lipsei. Acum însă, ordonarea alegerilor noi ar fi un adevărat păcat în contra păcii Ungariei, deoarece acum năzuința guvernului — Khuen pentru alegerile noi n'ar fi altceva decât o încercare ca în lupta electorală prin politica gravaminală să respingă aderenții reformei electorale, iar pe aderenții guvernului și pe partidul kossuthist să-i încoroneze cu gloria martirilor naționali, ca apoi cu atât mai tare să se poată înarma atât în contra coroanei, cât și în contra aderenților reformei electorale”.

Prim-ministrul Khuen în Viena. Duminică la 7 ore seara a sosit contele Khuen la Viena însoțit de ministrul de honvezi Hazai, de secretarul ministerial dr. Drasche și de cons. Barát.

Ministrul de externe contele Berchtold și ministrul comun de finanțe Bilinski, au preluat asupra lor de a ajutama aplanarea diferențelor dintre guverne. Cu aceștia are de conferat prim-ministrul Khuen.

În conferințele cu aceștia, Khuen clarifică punctul de vedere al guvernului ungar, care este, că pactul încheiat cu partidul kossuthist nu schimbă starea legală existentă. Și la încheierea pactului acesta — Khuen voiește să arate că nu s'a trecut peste marginile permise în urma conferințelor dintre guverne de mai înainte. La o aplanare deplină însă pe calea aceasta nu se sperează nici în cercurile guvernamentale din Viena.

Luni dimineața contele Khuen l-a primit pe ministrul de honvedii Hazai cu care a conferat timp îndelungat. Apoi la 11 ore a mers în audiență la împăratul, unde a fost până la 12 ore și jum. După audiență a fost la prânz la ministrul comun de finanțe, Bilinski, la care a fost invitat și prim-ministrul austriac, contele Stürggh.

La acest prânz s'a conferat intim între miniștri asupra tuturor diferențelor.

Cu trenul de seara contele Khuen și ministrul Hazai s'au reîntors la Budapesta.

Impresia audienței lui Khuen în cercurile politice din Viena. Cercurile bineinformate din Viena declară situația guvernului ungar de foarte critică. Khuen a fost primit de M. Sa Impăratul luni la 11 ore în audiență. Rezultatul audienței lui Khuen nu se știe încă, se crede însă că M. Sa n'a aprobat punctul de vedere a guvernului ungar.

Pertractări între guvernul austriac și ungar nu se crede, că vor mai fi, fiind diferențele prea mari.

Decisiunea Maj. Sale Impăratului se așteaptă în ori ce moment și criza situației și-a ajuns culmea.

Acțiunea de mijlocire a ministrului comun de finanțe între împrejurările aceste a devenit iluzorică.

Audiența contelui Khuen a ținut până la 12 ore și jumătate. După el a fost primit în audiență prim-ministrul austriac contele Stürggh.

Khuen în cursă. În numărul său de duminică ziarul „Zeit” se ocupă cu întâmplările de sâmbătă din camera ungară și între altele declară, că guvernul ungar se *sbate în cursă*. Însă faptul acesta nu justifică mijloacele, cu ajutorul cărora el încearcă să se scape din cursă. În loc ca primul-

ministru să facă dovezi despre capacitatea lui de bărbat de stat, el își tânjește viața cu apucături mărunțele. Khuen a desmințit oficial știrea despre sosirea unui rescript al ministrului comun de războiu. În sfârșit se dovedește, că, totuși, scrisoarea respectivă a sosit la *ministeriul de interne* și numai foarte târziu a fost trimisă *primului-ministru*.

„Zeit” își încheie apoi articolul astfel:
Se poate oare presupune destulă tărie de a *înfrânge obstrucția națională* prin un astfel de guvern, care în zile serioase face încercări cu astfel de glume? Dela prezintarea proiectelor militare și până la starea lor dezolată de astăzi, Khuen a îngrămădit greșeli peste greșeli.

Primul-ministru ungar a pierdut încrederea atât în Ungaria cât și în Austria. Se va răzbuna faptul, că o chestie de stat atât de importantă a fost încredințată unui mic intrigant.

Străinătatea și noua episcopie unguroască. Sub acest titlu cetim în „Unirea”: „Fruntășul ziar catolic german din Breslau *Schlesische Volkszeitung*” în n-rul său de 27 febr. a. c. ediția de dimineață se ocupă cu situația gravă în care a ajuns biserica noastră unită prin proiectul de înființare a unei noue dieceze greco-catolice în Ungaria. După ce arată cum biserica noastră e una din cele mai înfloritoare biserici orientale își deslușește cetitorii cum șovinistul guvern ungar nu poate suportă această biserică, care e un stâlp puternic a națiunii române prin limba ei și cum acum informând în mod tendențios curia romană cearecă să o câștige pe partea sa zicând că nou înființându dieceza va avea limba rituală greacă. Or e secret public, adaugă prietenescul articol, că aceasta e un simpla pretext de a putea induce în eroare pe cei din Roma, doar și acum — per fas vel nefas — în multe din parohiile rutene numai canonul al Liturgiei și une-ori numai forma consacării e în limba paleo-slavă iar restul ungurește. Pentru noua dieceză ar lua și dela ruteni vre-o sută de parohii și aceștia fiind deja aproape maghiarizați s'au și învoit. Nu stă însă așa lucrul cu românii „*cari mai bine își dau viața decât să-și lase limba*”. Situația episcopilor lor vrednici e gravă și ei își dau toată silința să-și apere biserica de primejdia în care a ajuns.

Acesta e firul din cumintele articol, care ne dă curaj și încredere văzând cum nu suntem singuri „în lupta pe viață și pe moarte” — cum zice acelaș ziar — ce suntem siliți să o purtăm și că și în străinătate începe să răsune strigarea noastră de durere, și glasul nostru par'că află răsnet.

Ne este apoi atât de binevenită simpatia acestui ziar mondial care cel dintâi dintre ziarurile străine se ocupă de cea mai proaspătă durere a noastră; căci această provincie mitropolitană de Alba Iulia și Făgăraș pe care o ia în apărare, acum sunt o sută și cincizeci de ani ca simplă vâldicie a Făgărașului sub marele arhieru Petru Paul Aron, le trimetea în ajutor un banderiu de călăreți în războiul de șapte ani. Steagul cîrmit de gloanțe a voinicilor ostași „cleri unitis fogarasiensis” și azi stă mărturie credincioasă lângă scaunul arhieresc în catedrala Blajului, să înregistreze cu mândrie și cu recunoștința plătită după un veac și jumătate și credința Niebelangilor”.

Demonstrațiunii pentru votul universal în Zagreb. Partidul socialdemocrat a aranjat ieri o întrunire ca să-și exprime simpatiile pentru greva de o zi a muncitorilor din Ungaria și pentru lupta acestora în vederea introducerii votului universal. Au luat parte la adunare vre-o trei mii de muncitori foarte mulți studenți și alți cetățeni. A vorbit un muncitor maghiar despre lupta proletarilor ungari, apoi un croat, în numele coaliției sârbo-croate, despre conflictul maghiaro-croat. Strigătele de: să tratăscă socialdemocrația ungară, partidul justiat și votul universal se repeța mereu. S'au auzit însă tot atât de des strigătele: piară Khuen, jos cu banul Cuvaj. După adunare demonstrații au parcurs străzile mai însemnate ale orașului. N'a avut loc nici un incident.

Aceasta e prima demonstrație în Croația favorabilă Ungariei — după cum se exprimă un ziar maghiar — greșești însă foarte mult amice, când croații au arătat în atâtea rânduri ce fel de demonstrații știu să aranjeze regimului, de domnie oligarhică din Ungaria. Să ne scuze dar dacă le mintim că demonstrația aceasta nu-i vizează pe ei ci numai pe democrația ungară.

Progres pozitiv național

De Dr. Cassiu Maniu

Nu dăm destulă atențiune acelei transformări lente dar radicale ce se înfiripează fără sgomot pe urma muncii istoricilor, lingviștilor, scriitorilor și poezilor noștri. Nu avem încă destulă orientare în analiza sufletului unei națiuni ca să recunoaștem importanța activității oamenilor noștri de știință, a marilor noștri istorici îndeosebi. În lipsa atențiunii reflexive și a orientării științifice simțim un gol mare în spiritul nostru crescut în devotament pentru națiunea noastră. Ca să umplem acest gol nu avem decât să ne întindem mâna după câte un op măreț, să-l răsfoim cu dragoste pentruca să ne convingem, la ce treaptă înaltă stă azi știința, literatura și arta românească.

Celce a pătruns în tainele spiritului se va convinge că deși puțini au prilejul de a se împărtăși de isoarele sacre păzite de muzeele române, totuș se văd deja zorile mult dorite ale transformării noastre interioare, semnul adevăratei învieri a neamului nostru robit de dihanile întunecului.

Și într'adevăr ce ar fi națiunea noastră dacă ar rămânea într'o stare de fosil din care a dispărut spiritul creator, de vieață dătător?!

Spiritul puternic al scriitorilor, poezilor și învățaților români transpiră azi în toate faptele noastre tot mai intens. Vorba strălucită și avântată a lui Iorga, elanul gândirii poetice al lui Caragiale sunt ca leacuri de minuni făcătoare pentru spiritul și inima noastră a tuturor. Căci să nu perdem din vedere nici o clipă că toate descoperirile învățaților nu pot transforma și desăvârși un popor dacă paralel cu învățării lui nu se ridică scriitorii și poezii neamului ca să graveze cu glas de arhanjel în conștiința națiunii sublimul național ce cuprind adevărurile științei și energiile spiritului național intrupat în fiii săi harnici!

Acesta e progresul cel pozitiv național, căci pe urma lui se văd începuturile unei transformări uriașe în spiritul public național.

În urma acestui progres vedem azi tot mai pronunțat cum se înstăpânește bunul gust în vorba românească, în scrisul românesc. Acum știm prețui limba românească despre care zic chiar și dușmanii că nu are păreche în dulceață, în mlădiere în frumuseța răsnetului. Dela admirația aceasta nu e îndepărtat timpul ca să ne înălțăm încă o treaptă pentru ca să putem aprecia și însușirile nobile ale mentalității originale românești. Dintr'o mentalitate nobilă isvorește o limbă atât de fermecătoare!

Așa, treptat cunoaște un popor toate comorile spiritului său național, dacă scriitorii cei clasici și poezii săi i-a poleit gustul, și i-a inspirat imagini nemuritoare în limba sa națională minunată!

Prin transformarea aceasta câteodată lentă, de altădată vehementă și simultană se formează caracterul național, fără de care entuziasm roditor nu există.

Cine contribuie la această nobilă transformare lăuntrică a neamului dă avânt progresului pozitiv național și pregătește vremurile cele mari și binecuvântate ale unei națiuni!

Astfel conduc un popor pe pământul făgăduinței scriitorii și poezii cu condeii lor fermecat!

Dela *Ei* învață mai ușor fiii unei națiuni, ce sunt marile sentimente ale dreptății, ale libertății, a milei, ale dragostei de neam și de ideal. Dela *Ei* învață ocârmuirii popoarelor ce este dreptul omenesc, ce este neatarnarea națională, ce este sublim în civilizație, în cultură, și în progresul politic al neamurilor vrednice creștinești!

Ei desfundă izvorul în care s'au scaldat toate națiunile ce au reînviat!

Originea progresului pozitiv național e ascunsă în tainele genilor închinat Muzelor națiunii!

Ambasadorul Austro-Ungariei la Berlin, contele Szogyeny-Marich e bolnav, și va avea lipsă de concediu mai lung pentru a-și restabili sănătatea, de aceea se crede, că va renunța la postul său de ambasador. Ca succesor al său e amintit contele Paul Eszterhazy, al doilea secretar de stat al contelui Aehrenthal.

Tuuri pentru România. Statul român a făcut o comandă mare de obusiere la firma Krupp din Essen, și o parte la casa Creuzot.

Austro-Ungaria și Bulgaria. Sunt în curs, la Sofia, pertractările pentru o convențiune vamală între cele două state.

După datele oficiale, în anul 1910 Bulgaria a exportat în monarhia vecină mărfuri în preț de circa zece milioane și a importat de aci în valoare de 32½ milioane coroane. Bulgaria voeste a exopera o sporire a exportului său. Deosebit cere să i-se deschidă frontiera austro-ungară pentru un quant anual de 15.000 vite. În schimb ar reduce taxa pusă acum pe zahărul ce impoartă din Austro-Ungaria în suma de 63 milioane coroane; aceasta însă pune condițiunea, ca să nu se înfiinze în Bulgaria o a doua fabrică de zahăr.

Italia și mediațiunea pentru pace. În privința atitudinii Italiei în chestia mediațiunii, ziarul „Le Temps” din Paris a primit din Roma depeșa următoare: guvernul italian are și acum aceleași dorințe de conciliațiune pe care le-a avut acum patru luni; dar în ceea ce privește chestia suveranității Libiei, părerea guvernului dela Roma e nestrămutată; iar în ceea ce privește chestiunile religioase, Italia ar fi gata să recunoască o formulă la fel cu aceea din tratatul privitor la anexarea Bosniei-Herzegovinei.

Guvernul italian ar mai primi să plătească Turciei o sumă anumită corespunzătoare cu încasările din Tripolitania, precum și niște indemnități pentru bunurile coroanei, ale statului și ale vacurilor.

Chestia africană odata regulată, Italia ar putea susține într'un mod mai folositor integritatea imperiului otoman.

Se asigură că Italia ar răspunde cam astfel puterilor.

— **Ziarul „Românul” și foaia populară „Poporul Român” se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc” și la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, — Calea Grivița.**

Căpcăunii Bihorului

Motto: Servii lui Mangra — deputații congresuali în Bihor.

De Vioara din Bihor

Voi munți adorați, ce adăpostiți atâta amar și sârdăcie, voi, cari înfășurați în lacrimi atâtea suflete martire, voi, cari răscoliti trecutul glorioaselor victorii, reînviind nădejdiile ce vor să piară, voi — scump tesaur al sufletului meu aprins de un foc, ce țismeste sus până la cerurile albastre, gata să incendieze totul, — voi, cari sunteți crezul meu și iubirea mea fără de seamăn, voi falnici și întunecați munți ai Bihorului, — ascultați versul sufletului care plânge!

Departa de voi, în țara în care nimic nu moare și totul reînvie, în țara luminilor, astrale, cari coboară pe ape vălurate scânteia divină — geniului omenesc, în țara în care totul își se dă și nimic nu își se ia, unde lumina dreptății e un râu de aur plutitor pe bolta de safir scânteietor, ale cărei raze te încălzesc și-ți dau un îndemn nepotolit să-ți asiguri ce e al tău din vremi legendare, — unde pământul se înfrățește cu marea, sfârșitul cu nesfârșitul, omul cu dumnezeirea, — aici unde am venit să mă scutur de boală și să reînviu ca paserea fenix, ca puterile-mi nouă slujbei voastre să le închin, — aici, cutremurată de o neagră veste: vă strig:

Aminte luați de acci duhovnici păgâni, cari vreau să pângărescă sanctuarul nostru fără prihană: sufletul Bihorului!

Ci dacă nu puteți învinge altcum, o, munții mei, scuturați-vă sălbatec pletele ninse în gloria vredniciei trecute, îndoiți-vă coapsa trunchiurilor seculare, împovărate din greu din nevrednicia celor mici, și într'un șuier sinistru ca sirena unui vapor în miez de noapte înfurtunat, lăsați vântul să sbucneasă deasupra creștelor voastre!

Porneasă viforul, să freamăte pădurile cu frunzele lor gălbui, și de se vor rupe chiar crengi din al vostru desis, fie, — dar porneasă nebun, ca în vîrte, mugind adânc, ca să se cutremure și zărrile împătînginite de neștiința celor mai mulți, seduși de vorbe goale și gesturi largi, — las', înfioară-se, scutura-se văile din poala voastră, las', rostogolească-se și pietrile cu un duruit îngrozitor, — n'o fi a pagubă: va însemna învierea sufletelor adevărate!

Căci nu este furtună, care să te poată învinge, Bihorul scump, tu mândria trecutului nostru, și nu este stăpân, care să te mai poată stăpâni, căci tu ești însuși al tău din darul Celui de sus, tu care aștepti să vie un Făt-frumos cu buzduganul de fier țintuit, să te scape de sikastrii-căpcăuni cu făptura hibridă, cu glasul neomenesc, cu ochii rătăcitori și eul pierdut!

Ci dacă Făt-frumos o să întârzie, va veni la rând al meu suflet, prins din sufletul tău mare, și urecându-mă pe muchea cea mai înaltă a munților tăi, prelung și îndurerat, voi suna din tulnicul strămoșesc! Căci în sufletul meu zac zăvorite mii de suflete, cari strigă după libertate! Și sunetul se va împânzi în văzduh și se va lăsa pe unde de lumină în coliba și căsuța celor, cari așteaptă de sute de ani: graiul adevărului.

Și dacă n-o să vină nult așteptatul, îmi voi pune pe rug sufletul, prins din al tău suflet mare, și mistuindu-se în flăcări uriașe se va ridica până la Atotputernicul, — jertfa curată coborând darul Lui, asupra ta, Bihorul!

Iar „ei”, pasări de pradă, al căror moț închipuie o camilafcă de monah, pasări hrăpitoare, cari sburau a cobe peste capetele multimii, „ei”, ce stăruiau în locașe pustii, ocoliti chiar și de ai lor, cari ca niște răufăcători numai noaptea s'adună la sfat, — înspăimântați și înnebuniți de atâta lumină, vor sbughi, adâncindu-se în — neant.

Ș'atunci, o, vis de glorie și fericire, din văile aurite, din codrii înviorați, vor răsări voinici și mândri, zimbrii neamului românesc, feciorii în albe haine și sumane, la pâlării, cu podoaba pletelor voastre, dragi codrii mei, și cântând vesel, aminte își vor aduce doar și de un suflet, care un sânge avea din sângele lor roșu țărănesc!

Menton 30/XI 1911.

Părerii despre Aehrenthal

II.

În necrologul ce a dedicat fostului ministru de externe, *Gazeta de Colonia*, organ național-liberal german, accentuează înstrăinarea dintre Austria-Ungaria și Rusia sub regimul contelui Aehrenthal, și îi atribuie contelui Berchtold merit mare pentru faptul, că a contribuit mult la schimbarea situației încordate.

„Frankfurter Zeitung” scrie:

Politica lui Aehrenthal are ca moment caracteristic amestecul activ în relațiile popoarelor balcanice, care i-a procurat faima de a fi deșteptat Austria din letargia politică; care însă în același timp a provocat neîncrederea și dușmănia Rusiei. Proiectul *liniei ferate peste Sangiac* (care s'a dovedit apoi a fi fără valoare) a deșteptat mai întâi bănuiala Rusiei și a slavilor din Balcan, și a pregătit furtuna care s'a ridicat în iarna următoare contra *adnexiunii* și care era cât pe-acți să deslănțuiască un *războiu european*.

Atunci am luptat contra politicii lui Aehrenthal, a cărei necesitate nu era plausibilă, și am arătat ușurința periculoasă a procedurii sale; firește, totuși am admis, că Germania va sta în ajutorul aliatei sale. Astăzi chiar și în Austria se judecă cu mult mai rece această „sporire a imperiului”, care a lăsat după sine gustul amar al unei însemnate însărcinări financiare.

Metodele diplomatice ale contelui Aehrenthal, deosebit acelea cari le-a aplicat în lupta cu renitenții slavi dela sud, au fost câteodată tot atât de puțin corecte ca micile intrige ale acelor grupări balcanice, și *procesul dela Agram* pentru înaltă trădare, apoi *procesul Friedjung* au prezentat oficiul de externe din Viena nu în „cea mai splendidă lumină”. Pășirea lui Aehrenthal înaintea delegațiilor în afacerea falsificării de documente din Belgrad, a fost deadreptul foarte reprobabilă. Apărarea unei proceduri desigur condamnabile, și, cu ajutorul majorității, *bruscarea profesorului Masaryk*, o persoană deși incomodă prin critica sa, dar absolut respectabilă, n'a fost dintre faptele glorioase ale contelui Aehrenthal.

Organul conservativ „*Tägliche Rundschau*” din Berlin recapitulează judecata sa astfel:

„Contele Aehrenthal a fost într'adevăr aderenț convins al triplului, dar nu i-a succes a o întări și a o asigura. În raport cu *Italia*, ministrul austriac de externe a dovedit cu zel, care de mulți a fost condamnat ca o exagerare, ca o pețiro formală, și care a dus la conflictul cu șeful statului major *Conrad von Hötzendorf*. Față de *Germania* a fost cu mult mai rece, cum s'a văzut la criza pentru *Marocco*. Aici n'a fost legat dânsul cu ambasadorul Germaniei la Viena, de *de Tschirschky* prin sentimente de simpatie personală și bunăvoință colegială.”

„*Times*” din Londra dă o caracterizare mai lungă, foarte frumoasă. Cităm: „Nu se poate spune despre contele Aehrenthal nimic mai bun decât aceea că a fost între aderenții *Austriei-june*; dar totuși nu s'a putut d'barasa de spiritul vechi-austriac; acesta l-a ținut în sfera sa, l-a apăsă și i-a cauzat eșecul. I-au lipsit calitățile de conducător adevărat. Naturelul său a avut destulă energie, dar caracterul i-a fost aplicat mai mult spre negațiune, care adeseori n'a fost liberă de echivocitate. Școala austriacă tradițională ce a făcut i-a indicat măsuri politice într'un stat modern. De colaboratori îi plăcea să aibă *unelte* fără voință. Presa sa observa un metod casuistic cu scoaterea calomniilor sale. — Părțile nobile ale personalității sale vor trăi doară mai departe, pentru a da îndemn și curaj celor ce cred în viitorul monarhiei Habsburgice.”

Primul organ politic al Rusiei „*Vremea Nouă*” e deosebit de sever: „Relațiunile contelui Aehrenthal cu ambasadorul Germaniei au ajuns aproape până la conflict personal, acesta a fost unul dintre motivele principale ale căderii sale timpurii. Ca ministra de externe i-a succes a provoca dușmănia tuturor statelor vecine: a Rusiei, Italiei, Sârbiei,

Montenegralui și a Turciei. Chiar și alianța-triplă a ciătinat-o pentru a o propti apoi cu mijloace meschine. Foarte grav suferă monarhia prin criza financiară ce a provocat ministrul de externe.”

Din Bucovina

Scrisoare din Cernăuți.

Știri triste. — O frumoasă serbare.

Se vestește din unele părți, că guvernul va lua măsuri riguroase față de corpul didactic din Suceava din cauza scandalurilor ivite în timpul din urmă. Sunt vesti triste, căci e vorba ca jumătate din corpul didactic să fie divizat pe la toate instituturile din țară, iar la Suceava să se aducă profesori străini, cari vor ști să țină ordine și disciplină.

Chiar postul de director e posibil să-l pierdem. Ne vom alege cu frumoase foloase! Se întore vremurile de demult, când ne făceau străinii educație culturală, adică ce zic, educație patriotică în stil mare. Iarși vor trece elevii români pe seama „*Kulturträger*”-ilor sosiți cu drumul de fier din nebuloșul vest. N'am zice nimic, dacă ar aduce niște savanți, dela cari să ne prindem cu ceva. Dar ne sosesc niște figuri comice, direct ridicole, cari tot după trei cuvinte îți rostește în mod suberb: „*Ich bin aus dem Westen*” (Sunt din vest). Credem, că școala are un rol mai însemnat în dezvoltarea și luminarea unui neam, decât circuitul cu clovni. Nu putem deci admite, ca pleava vestului să fie suflată de vânt în țărișoara noastră. Suntem în drept a cere, ca și elevii români să se poată îndulci o cultură sănătoasă, izvorită din adevărate sentimente umanitare și naționale.

Ni se va pune întrebarea, că cine ar purta vina acestei schimbări rapide. Răspund fără mult încunjur, că conducerea liceului din Suceava. Se știe, că acu a ajuns la cârma acestei instituții însemnate un bărbat veșnic plecat înaintea celor de sus, care profanează opera înaintașilor săi. S'a dus veșnic fie iertatul director Repta! Cei cari au cunoscut referințele liceului pe timpul lui varsă lacrimi amare, comparându-le cu actuala stare deplorabilă. Unde ne aduce pe noi tactica proastă și nehibzită a unui singur om!? La noi sunt două lucruri posibile: Sau te pleci până la pământ în fața slujbașilor cesaro-craiani și primești distincții peste măsură, ajungi domn mare și ești mulțumit singur, căci pe alții nu-i poți mulțumi sau îți îndrepti privirile către drepturile neamului tău călcat în picioare, lupti mândru pentru desrobirea fraților tăi și să nu te lași ademenit de nici o distincție trecătoare. În cazul din urmă vei fi primit cu ochi răi de Beamterii statului, dar vei fi primit cu dragoste de către consăngenii tăi.

Despre Suceava sperăm să mai revenim...

Un martor ocular mi-a adus știrea, îmbucurătoare despre concertul „*Reuniunii învățătorimii române pentru Suceava*”, care s'a dat în 17 febr. în Suceava. După multe dibuiri și încercări, după destulă neîncredere în sine, s'a trezit și reuniunea învățătorilor la o viață nouă. S'au uitat poate pentru totdeauna păcatele stricăcioase din trecut și s'a apucat pe altă cale mai frumoasă. Concertul dat, care a fost într'adevăr o frumoasă serbare națională, a avut menirea, să facă pe cei slabi mai încrezători la isbândă, iar celor energici și destoinici le-a dat curaj și îmbărbătare.

Concertul a avut o răușită splendidă, din ori-ce punct de vedere. Corul dirijat de tânărul învățător Fediuc din comuna mixtă Mărunței a accentuat exact cântecele stabilite în program.

Dorim, ca astfel de serbări naționale să urmeze în toate centrele românești.

Correspondent

Scrisoare din Budapesta

— Schimbări și pregătire la „*Petru Maior*” —
Noul președinte. — Serbările jubilar.
— O propunere. —

De luni de zile preocupă tinerimea universitară din Pesta chestia serbărilor jubilar ale societății „*Petru Maior*”, ce se vor ține în curând intru comemorarea existenței semicentare a societății.

Marile răspunderi și îndatoririle multiple, ce le are generația, de astăzi constituie societatea academică „*Petru Maior*”, au dat prilej la felurite combinații contradictorii și înverșunate discuții între membri societății, cari toate împrenă și una câte una au stat în calea unor hotărâri definitive, în vederea cărora toți membri să se angajeze la o muncă grea a pregătirilor și a aranjării serbărilor.

O altă cauză a fost apoi, care încă a împedat conlucrarea tuturor elementelor dela societate în scopul realizării succesului strălucit al serbărilor jubilar. — au fost, că membri societății s'au grupat după convingerile lor politice și credințele lor literare și nu s'au mulțumit cu o loială discuție în cadrele căreia să pot atinge și unele chestii dela ordinea zilei din frământările vieții noastre publice, ei s'au pretat — unii — la neașteptate arme de luptă, cercând să terorizeze. Ordinea și bunul mers al afacerilor în vederea apropiatelor serbări jubilar au fost restabilite.

În ședința extraordinară a societății ținută duminică în 3 martie după ce d. Ioan Țicu în ședința trecută și-a dat abdicerea, care a fost primită cu regret din partea celor mai mulți membri ai societății, s'a procedat la alegerea noului președinte. A fost ales d. Victor Groza rigorozant în medicină, care a întrunit 51 de voturi față de cele 27 de voturi date pentru d. Asconiu Crișan candidat de profesor. Noul președinte se bucură de încrederea și considerația tinerimei universitare. D. Groza e energie și un bun vorbitor. Considerația tinerimii față de noul președinte se vedește și din faptul, că mulți, cei mai mulți până la începutul ședinții nici nu au știut de candidarea lui, iar când s'a auzit, că primește candidatura, bucurie și liniște reoglindea fețele celor mai mulți.

Din numărul voturilor date se învederează, că cu membrii extraordinari împreună, aproape 90 de membri au luat parte la ședință. Notez, că societatea de prezent are 130 de membri ordinari, câți nu a mai avut niciodată.

După alegere a urmat stabilirea definitivă a termenului, când se vor ține serbările jubilar. S'a propus și s'a hotărât unanim, ca *serbările să se țină în 20, 21 și 22 aprilie st. n.* Societatea a autorizat apoi comitetul societății cu săvârșirea lucrărilor pregătitoare a serbărilor și cu luarea măsurilor de lipsă în ceea ce privește detaliile programului serbărilor.

*

În legătură cu abdicerea fostului președinte al societății d. Ioan Țicu, s'au lansat public comentarii tendențioase, cari au produs o vie indignare între membrii societății.

Un membru al societății, făcându-se ecoul acestei indignări, la sfârșitul ședinței a făcut următoarea propunere:

„Societatea „*Petru Maior*” condamnă interpretarea tendențioasă a abdicării fostului ei președinte Ioan Țicu și declară că d-sa a abzis de bună voie votându-i-se mulțumită din partea societății pentru activitatea sa.”

Propunerea a fost primită unanim.

Un membru.

Nouă Birkenheur Miklós
Arad, strada Deák-Ferenc 40/a.
prăvălie! (vis-à-vis) cu hotelul „Vas”. Telefon 890).
Se primește un învățăcel cu purtare bună.

Recomandă noua sa prăvălie de spiterie, deserturi, care pe baza experiențelor făcute din timp de mai mulți ani, a provăzut-o corespunzător pretenziunilor timpului de acum, pentru trebuințele tuturor. Are în prăvălie orișicând șonea proaspătă de Praga, mezeluri alese în felii, totfelul de cașuri gustoase, precum și coniacuri și lichieri, fructe de sud, orange roșii și mere din Tirol.

Nouă prăvălie!

Cronică externă

Greva minerilor englezi.

Viața contemporană este din ce în ce mai mult dominată de marile zguduiri interne ale diferitelor state. În ultimii ani mai ales diferitele țări, cari constituie societățile civilizate, mișcate parca de o putere magică, se frământă napraznic spre a și găsi un nou echilibru, punând la fiecare moment în primejdie clădirea ordinii sociale.

Astfel și anul acesta — ca și cel expirat caracterizat mai ales prin mișcări muncitorești și prin revendicări de ordin economic — vede, chiar de la început, producându-se o mișcare, căreia, dacă ni-se va pune capăt printr-un mijloc oarecare, poate produce urmări de importanță nebanuită în ordinea socială a statului respectiv.

Este vorba de greva minerilor englezi.

Să lămurim în puține cuvinte în ce constă această mișcare muncitorească.

Lucrătorii mineri englezi care formează categoria cea mai puternică de muncitori din Anglia, revendică de câțiva timp dreptul minimum de salariu și revendică de mult înscrisă în programele de acțiune a le sindicatelor.

Acest drept al minimumului de salariu constă în ceea ce patronul să fie obligat a nu scobori salariul muncitorului peste o anumită sumă de mai multă stabilită. Și chiar dacă vre un lucrător ar vrea să se angajeze cu un salariu sub cel stabilit ca minim, să nu fie primit.

Găsind momentul potrivit pentru a impune patronilor această revendicație, minerii englezi l-au somat să li o acorde amenințând în caz contrar cu greva.

O parte dintre patronii mai ales cei din Anglia s-au declarat de la început gata să accepte acest principiu, dar o altă parte au refuzat. Totuși în urma insistențelor guvernului s'a căpătat impresia că patronii ar putea ceda dacă delegații lucrătorilor nu ar observa o atitudine intrădeavăr de neînțeleasă.

Și anume:

Față cu revendicarea obligației de minimum de salariu, din partea patronului, patronii cu drept cuvânt revendică dreptul de obligație al muncitorului la un minimum de muncă. Este drept că dacă tu obligi pe patron ca să-ți dea ea salariu o sumă pe care să nu o poată reduce, și el să-ți pretindă pe un minimum de muncă, sîntel dacă tu nu ești obligat să depui o anumită cantitate de muncă ar putea, cu rea voință să ruineze pe patron.

Acest lucru pare că nu voese să-l admită lucrătorii.

A doua complicație constă în faptul, că lucrătorii voiesc să impună ei quota minimumului de salariu. Ei au făcut o listă după localități și după specialitatea de muncă în mînă și vor să o impună.

Patronii însă cer ca acest minimum de salariu ca și minimum de muncă să fie fixat în fiecare localitate de anumite comisii după o medie de salariu și de cantitate de producție pe un timp oarecare.

A treia dificultate stă în ceea ce lucrătorii ceră minimumul de salariu stabilit, nu vor să se supună la anumite modalități, cari să împiedice în viitor pe patron de asemenea surprize cu totul arbitrar din partea lucrătorilor. Ei voiesc să știe că nu va fi la dispoziția lucrătorilor, cari ar face grevă pentru o nouă creștere a minimumului de salariu așa cum îi înțeleg ei.

În fața acestor neînțelegeri și a marelei dăruștă, ce ar constitui pentru viața publică și socială a statului englez, această grevă monstră de peste 1.000.000 de oameni, guvernul englez a intervenit între cele două părți.

Cabinetul englez, cu promptitudinea ce i este caracteristică, a și găsit o formulă pentru salvaguardarea intereselor ambelor părți.

Anume el a propus, pentru stabilirea salariului minimal în fiecare regiune, înființarea unor comisii în cari să participe delegații ai muncitorilor și delegații ai patronilor împreună cu reprezentanții guvernului. Aceste comisii au să stabilească salariul minimum după media salariilor pe care ținând seamă de condițiile locale. În caz de neînțelegere între delegații celor două părți, va hotărî delegatul guvernului.

Această soluție este cât se poate de justă. Ea împacă interesele drepte ale amânduror părților

și pune de aici înainte o limită arbitrarului muncitorilor care altfel, ori de câte ori în viitor o neînțelegere pe tema salariului minim s'ar produce, ar declara greva.

La această soluție admisă de la început de 60% din proprietarii de mine din vechia Anglie, s'au opus la început patronii din Scoția și din Țara Galilor.

În fața atitudinii categorice a guvernului englez, însă, care a declarat că dacă aceste revendicări juste nu sunt admise de bună voie va veni să le impună printr-o lege și restul de patronii de mine s'au hotărît să cedeze.

Greva însă e departe de a se aplană.

Pentru că soluția guvernului nu este admisă de lucrătorii. Muncitorii voiesc pur și simplu să dicteze condițiile patronilor rezervându-și dreptul de a reveni când vor crede de cuviință.

Față cu această ciudată pretenție a muncitorilor este de la sine înțeles că patronii preferă lupta de acuma pe față.

Atitudinea aceasta ciudată a lucrătorilor se explică prin faptul că lucrătorii englezi doresc cu orice preț greva, doresc câteva zile de vacanță.

*

Lucrătorii englezi sunt foarte bine organizați, grupați în sindicate puternice numite Trade Unions (uniuni de meserii) ei dispun de fonduri suficiente spre a putea rezista mult timp.

Toate uniunile engleze numără 2.400.000 de membri. Dispun de resurse considerabile 80 de milioane cor. venit, grupate în vaste federații, dirijate de oameni prudenți și distinși dintre care unii au intrat în Camera comunelor, reprezentate prin congrese anuale, ele formează o imensă forță socială.

Nu e prima dată când situația înfloritoare a acestor sindicate ispitește pe lucrătorii să ia câteva zile de vacanță.

Se mai ventilează și zvonul că lucrătorii ar dori să obțină dreptul de minimum de salariu — fără obligația minimumului de muncă — spre a sili apoi prin acte de sabotaj adică: deteriorări de material, muncă puțină, risipă a averii patronului să cedeze minile statului ceea ce este încă una din revendicațiile lor de căpetenie.

Ori-cum ar sta lucrurile și ori care le-ar fi intențiunile, fapt e că cu toată atitudinea hotărâtă a lui Asquith, premierul englez, o înțelegere până-acuma nu a putut interveni și, de vineri, greva s'a declarat.

Iată ultimele știri în această privință și care denotă la ce catastrofă poate aduce această mișcare dacă nu se va găsi o modalitate spre a se pune la timp capăt.

Până acuma s'au pus în grevă 1 milion de lucrători. Pe lângă lucrătorii direct interesați această grevă monstră atinge 250.000 de mii de angajați din diferite alte instituții și un capital de 9 miliarde.

Orașe întregi trăiesc în legătură cu industria cărbunelui.

Astfel peste o sută de uzine de țesut și de tors care întrebunțează peste 60.000 de mii de lucrători, vor fi nevoite să puie capăt pentru moment activității lor din cauza lipsei de cărbuni din cari instalațiile lor mecanice își trag forțele lor motrice. După ce vor urma 80 sau o sută altele cari momentan au o provizie oare care de cărbuni, dar care peste câteva zile nu vor mai avea...

Pe o parte din liniile ferate a fost dat ordin ca să nu se mai încălzească sălile de așteptare. Companiile de cale ferată au dat înștiințare la anumite categorii din funcționarii lor ca să fie pregătiți mai pentru o vacanță de 15 zile, alții pe o lună. Aceasta produce o imensă turburare în rândurile celor interesați...

Peste tot această grevă formidabilă aruncă o imensă desorganizare morală în mediul social și economic. Pe ici-colo se anunță acte de sabotaj, se comit diferite atentate pentru a se împiedica comunicația, a se provoca derajeri de trenuri și catastrofe de trenuri. Din cauza aceasta călătorii încep să ocolească Anglia și se îndreaptă mai ales spre Franța, spre Paris. Marile hoteluri se resimt de această. Camerele refugiu de voiajori americani sunt liberate telegrafic.

Cursele militare de cai, organizate la Sandown par a fi compromise. Soldații cari antrenează animalele au fost consemnați la cazarmă. În toate părțile amenințate de grevă se trimit trupe militare.

Numeroase contingente de poliție civilă, destinată să apere edificiile rădicate în apropierea mi-

nelor, și cari ar putea fi amenințate, au fost trimise în nordul și în vestul Angliei. Aceste contingente sunt formate din voluntari dați cu sportul boxului și cu lupte corp la corp și primesc îndemnizații bănești.

Din Vărădia

În chestia căii ferate Vârșet—Valea Carășului prima dela „Societatea de lectură și „Reniunea economică din Vărădia următoarele:

Se știe, că comunele din jurul Vârșetului și din Valea Carășului în frunte cu conducătorii lor, s'au hotărît a edifica o cale ferată. Interesul e atât de mare față de această întreprindere, încât dacă realizarea lucrului ar atârna numai dela bună-voința și contribuirea comunelor, atunci întreprinderea respective drumul de fier s'ar putea zice că-i făcut.

Cu durere însă trebuie să constatăm, că multe pedeci zac curmeziș înaintea acestei realizări, cari pedeci s'ar putea delătura cu ușurință. Cea mai mare pedecă e supremația sau îngrijirea aspră părintească a comitatului Timiș asupra comunelor interesate, care este asemenea părintelui, care își încheia băiatul permanent în întințarea odăii, ca astfel să-l ferească de primejdiiile din afară, ne ținând cont de alte daraveri ce obvin în calea dezvoltării băiatului.

Anume comitatului nostru îi teamă, că nu cumva comunele interesate în afacerea căii ferate, care e menită să deschidă un viitor fericit pentru poporul din acestea părți, vor semna peste puterile lor acțiuni, deci din precauțiune și îngrijire părintească se nizuiește a sta în calea acestei întreprinderi, neținând cont de împrejurararea, că dacă facerea drumului nu s'ar îndeplini, fericirea și bunăstarea economică va fi pentru totdeauna exclusă de a se mai arăta în ținutul acesta.

Cu ilustrarea acestora vom să scoatem în relief, că bunăoară comuna Vărădia nu și-ar putea niciodată valoriza ocele sale de peatră în preț de milioane de coroane.

Căutând baza îngrijirii comitatului, am aflat, că nu atât temerea, că puterea materială a comunelor e prea slabă, ci apărarea fondului drumului de comitat — care și așa e cam ușurel — face că comitatul să pună piedeci acestei întreprinderi. Căci este o hotărîre, unde se spune, că comitatul în raportul kilometrilor e îndatorat a contribui cu sume de bani la astfel de întreprinderi.

Ori-cum însă ar sta lucrul, sperăm, că însemnătatea și folosul acestei acțiuni va dărâma contra convingerile, și dacă hotărîrile favorabile ale acestor comune interesate ar ajunge spre aprobare respective sub recenziune, va convinge pe conducătorii de sus, că de realizarea acestei acțiuni nu numai că se simte lipsă, ci în caz de îndeplinire se vor deschide cu această cale izvoare de câștig atât pe terenul economic cât și al comerțului și industriei.

Cu atât mai vărtos e de derit ba de folos ducerea la îndeplinire acelor sus înșirate, căci poporul român locuitor al acestor părți, conservativ și înaintat în dorul de înaintare, cu toată inima și tot sufletul, gata de jertfă a primit introducerea trenului.

Credem în sfârșit sus și tare, că sfințenia, însemnătatea și folosul lucrului va convinge comisiunea administrativă și diferențele se vor putea aplană în senzul, că comitatul nu ne va detrage ajutorul, ce spre acestea scopuri totdeauna l'a acordat.

Deci și pe calea aceasta atragem atențiunea comunelor și on. public interesat din părțile noastre, că luând în considerare avantajul ce-l va aduce realizarea acțiunii noastre să țină cu tărie și gata de lucru la chestie, apoi în proporția stărei lor materiale, luând în vedere izvoarele de venit ce ne deschid ușa, să semneze acțiuni conform recercării înaintate de întreprinzători.

Și dacă și mai departe se păstrează bunăvoința care s'a arătat până acum față de această chestiune, pentru noi de mare însemnătate, atunci nu este și nici că poate fi pedecă pe care să nu o putem învinge.

Litere -- Arte -- Științe

IN STRĂINI.

Legende-mi par acele ceasuri
Când tu veneai aici în casă
Și umbra morții-acum cu mine
Stă'n nopțile târzii la masă.

Cu umbra morții stau la masă
— Fulg palid al deșertăciunii —
Vedenii vin de-mi bat la poartă,
Vin din mormântul lor străbunii.

Și-mi place-așa să stau de veghe...
Citesc din cărți și-mi vine-a plânga
Și regretând că-mi ești departe
De milă lampa mi-se stinge.

Viena, 1912.

A. Cotruș.

Altă ortografie

de dr. Al. Bogdan

— Urmare —

10. iū-eū-oū-nū-nū.

În capitolul, în care am făcut critica sistemului ortografic actual, fixat prin „Regulele” Academiei (1904) și în capitolul despre *i-ū* s'a dovedit, că sistemul fonetic nu poate renunța la semnul *ū*. Dar Academia l-a eliminat din alfabet, căci zice la pag. 7 anume: „Se scrie *u*, *nu ū*, și când se află înainte sau după *altă** vocală pronunțat semison și făcând distong cu ea: bou, său, teiu (acest *u* *nu* se pronunță!), „nueana”. „Și fiind-că am promis, vom arăta și aici cum să scriem consecvent și cu o oarecare logică după ortografia Academiei; apoi vom arăta punctul de vedere al nostru.

Spusesem, că Academia scrie cu acelaș semn (*u*) și pe *u* întreg (măestru), și pe *u* semison (concediu), și încă un *u*, imaginar (vioiu). Dacă scrie pe *u* semison tot cu *u*, o face, fiindcă nu are alt semn, decât acest *u*. Rămâne să căutăm motivul, pentru care scrie și un *u* ireal, care nu se aude și nu se rostește. Motivul nu poate fi faptul, că acest *u* imaginat s-a rostit cândva întrădevăr, căci ar fi un motiv etimologic, iar Academia cum singură mărturisește „a părăsit cu totul principiul etimologiei”. Să credem și să căutăm alt motiv.

Dacă am scrie cuvintele *ciocoi*, *strigoii* fără *u*, ele ar putea însemna și singularul nearticulat, și pluralul nearticulat. Oamenii vreau să diferențieze însă prin semne în scris, ceea ce limba n-a diferențiat prin sunete!! Iși închipuiesc, se vede, că mintea omului nu poate prinde noțiunea singularului, dacă nu este acolo litera *u* lângă *i*, dacă nu se scrie deci: *ciocoiu*, *strigoiu*. Cașicând în vorbire s-ar mai gândi cineva la *u*, când vorbește despre *un ciocoi*!

Ei bine; regula ar fi aceasta: singularul numerelor terminate în *i* (odinioară în *iu*) se scrie cu *iu*, pluralul lor numai cu *i*. Se va scrie deci: broscoiu — broscoi, buhaiu — buhai vechiu — vechi, dintăiu — dintăi, etc. Dar avem imediat o nedumerire: cum se vor scrie astfel de cuvinte, dacă ele n-au plural, și deci n-avem lipsă să le deosebim în scris de plural? Iată cuvintele: meu, aiu, usturoiu, comerciū și numele proprii Beciu (=Viena), Mihaiu, Andreiu. Le vom scrie: meu, aiu, comerciū, usturoiu, Beciu, Mihaiu, Andreiu, ori numai: mei, ai, comerci, usturoi, Boci, Mihai, Andrei? Să facem aici o concesie analogiei și să le scriem tot cu *iu*, deci: meu, aiu, comerciū, usturoiu, Beciu, Mihaiu*, Andreiu.

Ce vom face însă cu cuvântul: alaiu? Aceste aro doar pluralul: alaiuri, nu alai; și de oicare om va putea deosebi singularul deci plural. Dacă vrem să fim consecvenți și logici, vom restrânge puterea regulii date și o vom aplica deci numai la cuvintele, al căror singular nu se deosebește de plural. Vom scrie prin urmare: alai — alaiuri, bici

* Deci ū încă ar fi o vocală, dacă cealaltă este „altă vocală“!

*) Dl Iorga tipări odată Mihai Viteazul, dar imediat după aceea Craiu — Notă. Dl A. C. Cuza scrie odată *goi* (singular).

— biciuri, bordei — bordeiuri, și așa mai departe: brici, ciai, clei, gărliei, grai, gârbaci, mai, mălai, obicei, olei, ochi (ouă), plai, rai, roi, soi, trai, unghi, arnici, guturai, cataroi, bălei, enrechi, etc.

butoi — butoaie, călcăi — călcăie, și tot așa: căpătăi, călmoi — călmoaie, condei, cui, furcoi, lădoi, mătuoi, mojdei, mușinoi, noroi, orologi (și orologiu), război, săpoi, strai, urloi, gunoi, ambriboi etc. (fiindcă este vorba de un *u* imaginar amintim tot aici, că -- întoemai cum este *după* =după o creațiune volnică a scenei, tot așa și *nouă* (adjectiv feminin) este o creațiune volnică, mai mult a presei decât a filologilor; ea n-are nici-o îndreptățire. Singura formă îndreptățită este *nouă*; deci: nu vom zice cărți noi, ci cărți nouă (în plural) nu nouile țări, ci nouăle țări. Sau dacă întrădevăr se zice *noi*, vom scrie *noi*, dar nu *noui*).

Vom scrie și tălmăciu — tălmăci, chipiu (se va ceti: chipiū), și toate celelalte terminate în *ū*: chirigiū — chirigi — chirigii — chirigiu — chirigii — chirigii, concediu — concedii, consiliu, craniu, diluviu, deliu (= voinic), elogiū, fluviu, geniu, gimnaziū, giuvaergiu, hangiu (se va ceti hangiu) lefegiu, oficiū, premiu, rachiū, refugiu, spațiu, stadiu, studiu, stipendiu, uliu, vizitiū, zapciu, sacagiū, pōdiu, musteriu, calciū, toptangiu, tinichigiū, zurbagiū, palavragiu, mahalagiū, bragagiū, boiangiu, exercitiū, târtiū, iaurgiū, bareagiū, Ovidiu, trieniū, asēdiū.

adjectivele: sălcū străvezū, auriū, argintiū, pământū, cărămidū, timpuriū, viu, plumburiū, (toate cu accentul pe *iu*), întâiū (însă adverb: întâi)...

Și microbul ortografic *iu*, se întinde și infectează și verbele. Înțelegem să se scrie spariū, dar nu mai înțelegem formele: mi-l lăsaū, mi-i rotiiū, îmi zăriaū; nici: încuiū, sforăū, vājăū, însinuiū; și cu atât mai puțin: eu voi sta.

După atâta încercală și descurcăli dăm regula după sistemul ortografic fonetic:

Dacă *ū*, care se auzia odată în limba noastră, astăzi nu se mai aude (cf. dicționarul ortopic al limbii literare) nu se va scrie; unde se aude *u* semison, se va scrie cu semnul *ū*, unde se aude *u* plenison, se va scrie *u*.

Vom scrie deci: bacū — baci (= cioban) capricū — caprici (dacă cumva nu zic capriciū, ori chiar capriū), cioroi (singular) — cioroi (plural), cotoi — cotoi (articulat), crai — crai — crai, fuștei, foi — foi (țiganilor) tălmăci — tălmăci, rinichi — rinichi, tei — tei, ariei — ariei, păpușoi, gășcoi, usturoi, ardoi — ardoi, trifoi, cintezoi, pițigoai, polițai, pui — pui, rățoi, săcui, servici, scai, Mihaī, Andrei,

alai bordei, clei, ciai, unghi unchi, mușchi, bălei, (gălei) cărpacl, lieurici, cataroi etc.

butoi, călcăi, căpătăi, furcoi, vulpoi, război etc.

chirigiū — chirigi — chirigii, consiliū — consili — consiliilor, craniū — crani — craniilor, deliū, elogiū, giuvaergiu, oficiū, cambiū, uliū, Ovidiū, etc.

sălcū, viu, auriū, întâi — întâi (adverb), spariū, însinui, continū (dacă nu zici cumva însinui, continuū), lăsaū, rotii, țil, zării, încui, sforăi, vājăi, eu voi sta.

În acelaș fel și toți ceilalți diftongi în *ū*: cucurbeū, ovreū, zmcū, arhierēū, procedeū, greū, carcū, elisen, etc.

barcū, biroū, (biuroū), tripoū, truoū, noū etc. zurgălaū, hândrălaū etc.

ambiguū, continuū (adjective).
Și eu sistemul acesta putem reda în scris și anume corect, forme dialectale (dialog în comedii etc.): bordeiū, alsū (pentru formele literare: bordeiul, alaiū).

11. oa — ūa — aū — ūa.

Capitolul acesta s-ar putea trata în paralelă cu cap. 9, în care am vorbit despre *ia* — *ea* — *ia*, dacă ne-am fi obișnuit să scriem și *ūa*, nu numai *oa*. O singură regulă (*d*) am putea aplica și aici: când diftongul va începe o silabă, precedată de vocală, îl vom scrie cu *ia*; de exemplu în cuvintele: ūameni, proūasă, bellūa, a oūa.

Însă ceea ce am spus acolo despre deosebirea între *ia* și *ea*, are valoare și aici relativ la *ūa* și *oa*, *ū* și *o* redau aceeași consonantă fricativă la-

bială, cum redau *i* și *e* (din diftongii *ia*, *ea*) consonanta fricativă palatală.

Acești *ū* în cuvântul beleaū se deosebește însă de *ū* din cuvântul a oūa. Poți rosti și oūa cu *ū* curat (deci strângând în cerc amândouă buzele), dar în vorbirea curentă, obișnuită, acest *ū* seamănă unui *i* consonantic; un sunet intermediar, făcând trecerea dela un sunet la altul, care se găsește de în vorbirea românească.

Astăzi scriem: noastră, oameni, fricoasă, coacă, coboară, fiindcă scriem cu *o*: nostru, om, fricos, coc, ebor etc.

Lăsând însă pe *o*, ca să însemnăm cu el *o-cala* *o*, vom putea scrie în dragă voie — și ochii ni-s-ar obicinui în curind cu această scriere — așa: vūastră, grūazuic, valūare, pūate, cūase, māsūră, cobūară, ūameni, cūasă, rūasă, pūartă, fricūasă, voiūasă, lūarte, sū cūacă, doveditūare, superrūară, rāsūarnă, dezoūaltă etc.

Vom scrie: doūă, voūă, noūă, dacă dicționarul ortopic nu va stabili cumva: doo, voo, noo (doūă, voūă, noūă, voacea sūnt provincialisme).

aū: iei aū, daū; saū, saū, nūaū, șchiū li-
niaū, vorbiū, copiaū, dormiaū etc.

(Va urma)

In chestia Hălmăjenilor.

Primum nrmătoarele:

(Onorotă Redacție!)

În numărul 38 al „Românului” sub titlul: Trist răvaș dela Hălmaj -- activitatea inteligenței române din Hălmaj e apostrofată cu cuvintele „decădere rușinoasă.”

Motivul acestei aprecieri, sau fapte, ori măcar un fapt concret, nu este indus în articol, afară de constatarea, că floarea societății noastre românești face prietenie pe spinarea poporului cu fibriul, -- și că lucrează pentru susținerea casinei ungureșii.

Înainte de a răspunde la aceste calomii infame nu putem să nu punem întrebarea onoratei redacții, -- că oare din punct de vedere național fotozor lucrez, adevărat, să dai pradă o societate întregă unui „reporter” mincinos, fără să te convingi barem cât de cât despre adevăr?

Dar să trecem la articol. Activitatea noastră din Hălmaj, unde inteligența -- articolul zice floarea -- constă din 1 protopop, 2 advocați, 2 funcționari de bancă, 1 preot, 1 notar-penzionat, 2 neguțători, 2 învățători, -- atâția suntem și nu mai mulți, -- constă în timpul mai nou din lupte electorale, una cu izbândă, -- la una însă am căzut, biruințune brutalitatea. Am făcut petrecere în favorul bisericii, a școlii și a altor instituții naționale, -- și am luat parte activă la reușita tuturor petrecerilor românești, -- cari au fost putem zice exclusiv românești. Când s'a desfășurat așa luptă în Hălmaj, ca în acești 7 ani din urmă? În restimpul din 1905 înceace am făcut despărământul Astrei, -- am ținut prelegeri populare, -- pe teren economic am înființat filiala Crișanei. Apoi toți am luat și luăm parte ori ca membrii în sinod, ori ca membrii în reprezentanța comunală în afacerile comunale și bisericești. De vom fi chemați la lupta electorală, iarăși vom fi în rândul prim. Rugăm onorata redacție să ne spună vina, -- ca să ne pocăim. Noi către onorata redacție ne adresăm -- căci mincinosul de reporter puțin ne împotă.

Ce privește acuza a doua apoi aici iese ori impertinența ori prostia reporterului la crime.

La ultimele alegeri brutalitatea adversarilor noștri a fost așa de mare, -- încât noi, societatea asta huiduită acura, de un „reporter” -- ne-am hotărât să ne rupem de străini. Am făcut-o. De un an și jumătate suntem separați, nici la o petrecere de-a lor nu am luat parte, nici la o petrecere de a noastră nu i-am invitat.*)

În casina lor nu numai că nu suntem membrii, dar tocmai cu asta ne laudăm, că noi suntem cei mai exclusiviști din întreg comitatul Aradului. Și totuși se află iofam, care în public spune că floarea societății din Hălmaj face prietenie pe spinarea poporului cu fibriul. La asta ce să zici? Trebuie să-ți faci cruce, și să rogi pe Dumnezeu să-ți aducă pe domnul reporter mai aproape.

Dee Dumnezeu, să trăească în tot locul așa

*) Felicitările noastre! N. E.

inteligenta cu poporul și cu meseriașii, cum zăim noi, aici în Hălmaș. La petrecere suntem la hălă, la alegeri suntem laolaltă, într-un local cântăm cu toții. Armonie mai bună nu poate fi. Dați în noi, dacă merităm, și dacă nu ne vom purta bine. Dar până ne facem datoria, prințim dela o gazetă românească, cum e „Românul”, și aprecieze totemă îndoit separatismul nostru, pentru că noi nu avem „Vas” nici „Vároși” că-șiaz, și numai Dumnezeu știe cum o ducem, când în vremile ploioase, — de nici din casă nu putem eși.

Veniți domnilor în persoană și vedeți în persoană ce viață ducem, — dar apoi ne și dați indicație.

Încă o dorință am avea. Pe domnul „Receptor” am voi să-l cunoaștem, — că avem multe de a crede, — că d-lui n'a fost încă în Hălmașiu.

Hălmașiu, la 3 martie 1912.

Cu stimă:

Colonel Lazar, protopresbiter. Dr. Teodor Pap, avocat. Enea A. Joldan, diacon și funcționar de bancă. Emil Rusu, funcționar de bancă. Patenție Lăgăciu, comerciant. Dr. Ioan Robu, avocat. Colonel Teaha, preot.

Recunoaștem că se va fi făcut o nedreptate intelectualilor noștri din Hălmașiu, și scrișoarea de mai sus nu e iscălită de absolut toți intelectualii noștri din acest orașel. Fără această nedreptate nu se poate. Fără completa izolare de dușmanii — dacă nu a intelectualilor noștri a poporului nostru — care ne îmbrățișează câtă vreme ne uităm de noi înși-ne nu se poate! Sărederea în cei aleși ai noștri a scăzut urma unor dese și bruste experiențe. Dupăcum unii au început să creadă că nu e un păcat, că stau departe de frământările noastre politice și de preocupările noastre culturale, tot asemenea alții au început să se familiarizeze cu gândul, că pot face petreceri în tovărășia maghiarimei și slavimei dușmane nouă.

De aceea primim și publicăm chiar și scrisorile neiscălite — deși le dorim iscălite. Ele dau prilej celor pe nedrept învinovați să se desvinovățească, iar noi avem plăcerea să știm cine e cu adevărat devotat intereselor neamului.

Demonstrațiunile pentru votul universal

Muncitorii din capitală ca și din orașele întregii țări au părăsit ieri munca pentru a cere încă odată drepturile ce li s-au luat și altora cari împlinesc datoriile lor de grele.

Manifestația lor pentru votul universal, secret, considerat ca singura reformă care putea să-i împărtășească și pe ei de drepturi a impus. S'a remarcat feul demn cum s'a știut demonstra încrederea într-o țară care cel puțin la șase luni odată depune trebuie să-și spargă capul ordinea și să-și păstreze cu tot numărul lor și modul cu care au revendicat reformele de atâta timp. Cu toate că cei dela țară sunt tari de urechi, muncitorii nici în data aceasta n'au găsit de cuviință să protesteze ca cu surzii, ci i-au făcut încă odată atenție de cele ce le datorează. Da, muncitorii ca și tuturor cetățenilor întregii țări au afară de o minoritate disparentă le datorează un vot universal cinstit. Muncitorii din Budapesta în număr de peste 60 mii au dovedit că votul universal nu va mai întârzia, ci de bunăvoie sau de sălă se va introduce și în țara noastră. Introducerea votului universal e un angajament ce și-a

lăsat muncitorimea. Și ea va dovedi că dispune de mijloacele prin cari să-și împlindască acest angajament.

Intrunirea muncitorilor

Deși timpul ieri era nefavorabil nici un muncitor din capitală n'a ezitat a-și părăsi atelierul. Străzile orașului încă de pe la ora 8 erau inundate de muncitori. Disciplina acestor muncitori mai mali decât orice impunea tuturor. Armata lor numărăoasă și organizată numai la învingere putea să meargă. Adunarea lor s'a făcut în zece puncte ale orașului.

Jandarmii au fost în mare număr, deși prezența lor n'a fost necesară. Adunați în diferite puncte ale orașului, muncitorii au așteptat cu cea mai mare liniște ordinul de plecare al organizatorilor.

Pe la 9 și jumătate diferitele grupuri au plecat spre locul de întâlnire, întâlnindu-se din diferite puncte. Mersul lor în cea mai mare ordine impunea tuturor. Pe pâlării aveau bilete, pe cari se putea citi: „Trăiască votul universal egal și secret”. Acelaș lucru se putea citi pe placate, ce le purtau sus de tot deasupra capetelor.

Intâlnirea.

În rânduri de câte opt și zece muncitorii înaintau spre piața Tisza Kálmán. La întâlnirea diferitelor grupuri același strigăt de: să trăiască votul universal răsuna din piepturile miilor de muncitori. Aproape de locul de întâlnire străzile nu mai încăpeau mulțimea lor ca și a curioșilor de tot felul, femei copii, așa că înaintarea se făcea foarte greu. Pe la ora 11 piața era tixită de muncitori. Nu încăpuseră în piață însă de cât o mică parte din cele 60 mii.

Adunarea.

În piață și pe străzile învecinate lucrătorii erau aranjați după branșe ținând în mijlocul lor placatele și steagurile respective. Atâta mulțime adunată la un loc n'a mai văzut Budapesta. De o singură adunare nici nu se putea vorbi când 60 mii voiau să asculte cuvântul. S'a vorbit de pe trei tribune.

Au vorbit fruntașii partidului social democrat de pe piedestalul comemorativ milenar, de pe treptele muzeului pentru arte frumoase și de pe o tribună așezată în fața băii arzeziene. Au vorbit și justiștii cari au arătat cum membrii casinei naționale și toți aristocrații au hotărât să lupte contra drepturilor poporului, și au căutat să forțeze guvernul ca împotriva voinței M. Sale și a poporului ungar să împiedice legiferarea votului universal, egal, secret. Partidul justhrist a fost îndemnat să obținăze mai departe și să nu cedeze teroarea și tratativelor de pace și dacă va fi nevoie contra forței brutale, să opună aceeaș forță, fiindcă acum a sosit timpul când de aci înainte în Ungaria nu va mai putea fi împiedecată legiferarea drepturilor poporului.

S'a celiit apoi de pe cele trei tribune un proiect de rezoluție care a fost primit unanim și cu mare însufățire. Prin acest proiect muncitorii din Budapesta intruniți în mare număr în 4 martie 1912 condamnă guvernul, Casina națională și pe toți dușmanii pe față și ascunși cari au pactat contra votului universal. Cer să execute promisiunea M. Sale și angajamentul ce și-au luat guvernului nostru fără să se țină de el. Aprobă lupta parlamentară a partidului justhrist, care se face în interesul poporului și exprimă totodată recunoștința poporului pentru aceasta luptă.

Dacă guvernul ar recurge la mijloace brutale, atunci el va avea în față mișcarea revoluționară a mulțimei care e gata pentru orice.

La 1 și jum. d. p. adunarea s'a încheiat. Impărtășirea muncitorilor se face în aceeași ordine ca și întrunirea lor.

Guvernul a putut înțelege de data aceasta, că sunt datorii urgente ce el nu le-a băgat în seamă și că ceice azi îl fac atent asupra lor, mâine vor ști să le pretindă, să le forțeze dacă va fi nevoie și muncitorii au promis că la nevoie vor uza de orice mijloace. Nu se știe anume, câtă vreme guvernul sau guvernele vor căuta să amâne reformele electorale se poate ști însă că terminul se apropie mereu spre groaza lor.

Shaw, Tăslăuanu și Rodin

— O anecdotă —

Trei celebrități, fiecare în felulei. Dar astăzi nu vom face caracterizarea fiecăruia ci ne vom ocupa de o anecdotă.

Rodin, marele sculptor francez este la noi destul de cunoscut de când cu afacerea genialului nostru critic d. Oct. Tăslăuanu dela „Luceafărul”.

Se știe, că d. Tăslăuanu are la noi, monopolul unei industrii foarte rentabile, pe teren literar. Firma sa, peste care strălucește deviza: Reproducere e oprită, are specialitatea de a importa cele mai noi păreri gata făcute, în materie artistică, fără arătarea locului de proveniență.

Probabil, că d-sa nu a simțit nevoie să dea o asemenea indicație a locului de origine de oare-cu producția străină se deosebește, și fără de asta, de a sa, care este prea originală, prea profundă spre a trece neobservată.

Grație dar acestei industrii și a bunăvoinței speciale ce i-a arătat-o d. Oct. Tăslăuanu, marele Rodin este la noi destul de cunoscut. Nu știm dacă putem zice acelaș lucru și despre d. Tăslăuanu, celebritatea noastră națională, cu privire la Franța, dacă adevărat și Rodin s'a ocupat de d-sa, dacă s'a îngrijit să facă cunoscut pe protectorul seu din Sibiu în patria sa. E drept, că pentru Rodin lucrul s'ar fi prezentat mai greu, căci nu numai că nu prea obișnuiește să importe păreri gata făcute, dar Tăslăuanul nostru este așa de profund încât multe nu înțelegi din opera lui și dacă ar fi să te mîrginești la idei nu prea ai avea ce spune despre ea.

Dar nu despro asta e vorba, ci despre Rodin. E în bine acest Rodin care la noi a ajuns celogru cu abiață ușurință grație d-lui O. Tăslăuanu, în alte țări a fost primit mai greu.

Astfel este bunăoară Anglia care la început a fost recalcitrantă de tot.

Până nu de mult, și în parte chiar și azi în această țară genialul artist era cam disconsiderat.

În legătură cu aceasta iată o anecdotă care se atribuie lui Bernard Shaw și pe care o găsim în „L'Independence Roumaine”.

Bernard Shaw celebrul dramaturg englez și umorist prea crud une-ori, căruia nu i lipsește niciodată curajul opiniunilor și care a fost unul dintre primii englezi ce a luat apărarea lui Rodin față de comunații săi care vorbeau de opera lui cu haljocure stupide în loc de orice critică, obișnuia uneori să meargă într-o casă, unde însă avea neplăcerea de a auzi mai totdeauna denigrându-se opera lui Rodin.

Într-o zi merse la acești oareni cu un carton plin de desemnuri, care le respiră pe masă cu aceste scurte cuvinte:

„Ultimele schițe ale lui Rodin”.

Invitați își smulseră unul altuia gravurile și râseră cu hohote bătându-și joc de ele. Dupăce au isprăvit de răs Bernard Shaw mîngăindu-și barba roșie zise foarte simplu:

Nici unul din aceste desemnuri nu este de Rodin, toate sunt de Michel Ange.

Invitații firește au rămas tablou.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboesală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul „Românul”.

Darul de Anul nou al „Pop. Român“

Transport: 1121 abonamente, 4403 cor.

Au mai dăruit următorii:

321. Despărțământul Marghita al Asociației noi pentru zece comune aparținătoare despărțământului 10 ab. 40 cor.

322. dr. Savu Marta adv. 3 ab. 12 cor.

323. dr. Teodor Popa cand. de adv. 1 ab. 4 coroane.

324. dr. Ioan Moldovan adv. 1 ab. 4 cor.

325. dr. R. P. 1 ab. 4 cor.

326. Marcel E. Jurca cassar la „Bihoreana“ 1 ab. 4 cor.

327. dr. E. R. 1 ab. 1/2 an 2 cor.

328. dr. N. Z. 1 ab. 4 cor.

329. dr. Alexandru Bogdan 5 abonamente 20 coroane.

Total: 1145 abonamente, 4507 cor.

INFORMAȚIUNI

Arad, 5 Martie n. 1912.

Impotriva episcopiei maghiare. În numele a 5000 credincioși greco-catolici s'a ținut zilele trecute la Sătmar o adunare de protestare împotriva înființării unei episcopii maghiare. O aflăm din ziarul „Magyarország, fiindcă nu înțelegem prin ce minune nici unul din participanți nu s'a gândit la noi. După ziarul maghiar numai vre-o 200 din acești 5000 credincioși ai bisericii noastre ar ști românește. El îi numește pe aceștia maghiari“.

Toți acești „maghiari“ însă s'au declarat alipii bisericii greco-catolice românești s'au ridicat împotriva unei episcopii maghiare, ale cărei scopuri le poate ghici mintea cea mai săracă.

Nouii scandaluri în camera ungară. În ședința de ieri a camerei s'a continuat scenele furtoase de sâmbătă. Până la orele 1 s'a trecut vremea cu discuții în chestia procesului verbal. La 1 oră a luat cuvântul Iuliu Justh care între altele a strigat președintelui:

— *D-ta ți-ai căleat cuvântul!*

Președintele Návay respinge afirmația lui Justh și-l amenință că-l va opri să mai vorbească, dacă va mai întrebuița astfel de expresii la persoana președintelui.

Iul. Justh declară, că ceea ce a declarat sâmbătă el va declara și astăzi, că *președintele și-a căleat cuvântul.*

Dialogul acesta a fost apoi urmat de un sgomot foarte mare. 20 de deputați au cerut președintelui să ordone ședința intimă. Președintele neputând să restabilească ordinea a suspendat ședința.

În culoare partidul justhist a sărbătorit cu însuflețire pe Iuliu Justh, făcându-i mari ovații. În momentul acela un necunoscut a pășit înaintea lui Justh și cu o voce înaltă i-a spus următoarele:

— Am venit dela adunarea poporală al cărei salut îl aduc Excelenței Voastre, pe care nu V'a ales banii și teroarea, ci însuflețirea și conștiința poporului...

Oratorul n'a putut să-și mai continue, fiindcă deputații guvernamentali s'au năpustit cu o furie sălbatică asupra bietului necunoscut aplicându-i *lovitură grave* iar apoi *Pau aruncat din culoare*. Exmisul adunării care a fost insultat de către derbedeii guvernamentali este un veterinar anume *Szerdahelyi* din Kalocsa.

După toate semnele, scenele acestea din cameră vor grăbi eventuala dizolvare a camerei și probabil căderea guvernului.

O demisionare a ministrului de război? La prânzul dat de ministrul comun de finanțe, Bilinski în onorea prim-ministrului ungar contelui Khuen a luat parte toți ministri austrieci, afară de ministrul de război Aulfenberg.

Din această împrejurare unele cercuri fac concluzia că în urma conflictului dintre ministrul de război și contele Khuen, Aulfenberg va fi silit să demisioneze. Între prim-ministrul ungar și ministrul comun de război relația a devenit în timpul din urmă foarte încordată. Guvernul maghiar nu-i poate ierta lui Aulfenberg, că a adus înaintea publicității întreaga chestiunea de controversă dintre guverne, înainte de ce guvernul ungar ar fi

primit informații despre păterea guvernului austriac. Încordarea o mai mărește încă dușmănia personală ce există între contele Khuen și Aulfenberg. Unele știri spun că aplanarea diferențelor dintre guverne va fi posibilă prin sacrificarea ministrului de război.

Înlocuirea comandantului gărzii papale. Din Roma vine știrea, că cunoscutul scandal petrecut în clubul șahiștilor din Vatican, în care contele Pecci, comandantul gărzii papale, a jucat un rol însemnat, s'a terminat prin aceea, că papa a cerut demisia contelui Pecci și a numit comandant al gărzii papale, pe majorul Dipietro, o rudă a cardinalului Dipietro.

Din Viena. Duminecă după st. liturgie d. protopresbiter Pavel Boldea, preotul capelei române din Viena (I Löwelstrasse 8) a spus o predică frumoasă, în care a arătat principiile învățaturii creștine, și a făcut apel către românii din Viena de a sprijini din puterile lor activitatea societății bisericești, pentru ca cu atât mai ușor să se realizeze idealul: înființarea unei parohii cu o biserică și cu internat pentru studenți.

Logodnă. Învățătorul *Alexandru Roja* din Ghiroda s'a logodit cu d-șoara *Elvira Capra*, fiica învățătorului Ștefan Capra din Siclău.

Felicitări!

Ce-i cu asimilarea? Din Bucovina vin vești foarte instructive din care maghiarii noștri ar avea să învețe multe lucruri.

În cursul acestei săptămâni la Cernăuți au avut loc violente demonstrațiuni înscenate de societățile universitare evreiești.

Studenții evrei dela universitatea locală se agită de mult pentru obținerea naționalității evreiești la universitate. Ei vor să se bucure de aceleași drepturi ca și studenții aparținând celorlalte națiuni, cari își înscriu odevăratul lor „naționalitate“ în matriculele universității. Numai cu studenții evrei s'a stabilit o excepție, ei fiind introduși ca germani.

În urma numeroaselor întruniri ținute până acum, studenții au votat rezoluțiuni și memorii, în cari au revendicat acest lucru, însă până astăzi n'au avut încă roadele străduințelor lor.

Cu alte cuvinte jidanii au uitat că s'au introdus în Bucovina ca „pionieri“ ai germanismului și că la fiecare ocazie tipă că voiesc să devie „pământeni“ adevăți în cazul acesta germani. Senatul universitar german însă care, se vede, posedă o memorie mai bună nu a uitat de masca ce și-o pusese pe frunte jidanii când s'au înșinuat în această țărișoară și dat fiind și interesul special al germanilor refuză de a împlini cererea. Deoarece caracterul german al universității ar fi periclitat, din cauză că studenții negermani vor întrece cu mult numărul celor germani, lucru care, susține senatul, trebuie împiedecat cu orice preț.

Văzând că nu pot spera la o grabnică rezolvare favorabilă a cererii lor, au recurs la următorul mijloc de a forța autoritatea academică să le ia în seamă cererea.

Anume au ținut o întrunire la care au azistat toate corporațiunile lor și au votat deciziunea, ca pe viitor în loc să îngroașe numărul studenților germani, să se înscrie ca români și ruteni în matriculele universității.

Prin stricta respectare a acestei deciziuni studenții evrei vor să dea o lovitură germanismului înrădăcinat la universitate, germanism care nu le permite să-și ajungă țelul lor de mult dorit.

După adunare, studenții au mers în corpore la locuința fostului rector Adler, unde au demonstrat sgomot.

Fenomenul acesta este foarte instructiv, el ne arată cu ce suflet suportă și jidanii noștri „patrioți“ maghiarismul cu care-i împodobește fantazia bolnavă a șovinistilor noștri maghiari.

Va veni ziua când se vor crede tari și vor începe să pretindă ceea ce pretind la Cernăuți.

Intrucât ne privește nu suntem tare încântați că evreii Cernăuților s'au înscris „ca români“ în semn de demonstrare și nici chiar dacă s'ar înscrie altfel tot n'am fi încântați.

O mare grevă a croitorilor din Germania. În mai puțin de 30 de orașe ale Germaniei, între altele și în Berlin, a izbucnit o grevă a lucrătorilor croitori. În Berlin vor părăsi lucrul mâne 30.000 lucrători croitori, deoarece măestri croitori refuză

să le acorde o sporire de salariu. Lupta dintre măestri și lucrătorii croitori de mai bine de un an. Anul trecut măestrii au organizat un lockout, pe care aveau de gând să-l repete acum. Lucrătorii croitori le-au înat însă de astădată înainte.

Un canal între golful persic Marea Mediterană. În ziar din Constantinopol află, că ministerul lucrărilor publice ar fi primit o cerere de concesie pentru săparea unui canal legând marea Mediterană cu Golful Persic.

Clocnirea a două vase. Din Farr se anunță că un remorcher a ciocnit lângă Carré Alvor mica caonieră „Paro“ care s'a scufundat. Sunt 6 morți printre cari comandantul vasului și ajutorul său. Canoniera este considerată ca perdută.

Salonul de cosmetică al d-nei Belmont. Publicul din Newyork primește cu multă neîncredere țelul, în care d-na Belmont voiește să popularizeze în Statele-unite dreptul electoral al femeilor. În scopul ca să câștige simpatia și sprijinul bărbaților, ea a deschis o ospătărie, unde se mănâncă și se bea foarte ieftin, iar pentru mulțumirea vanității femeilor a aranjat un laborator de cosmetică.

De curând chelnerii ospătăriei s'au pus în grevă. D-na Belmont a înlocuit chelnerii prin servitorii ei. Însă mareșalul curții a găsit de necompatibil pentru dânsul slujba de chelner și, deci, a abzis, iar un lacheu a plecat fără ca să abzie. În sfârșit d-na Belmont a trebuit să îplinească pretențiunile greviștilor.

Acuma însă ea a dat de alt năcaz. D-șoara Dannelly, conducătoarea laboratorului cosmetic și-a prezentat demisia, pe motivul, că ideile d-nei Belmont sunt păgubitoare dreptului electoral al femeilor.

Reuniunea dreptului electoral al femeilor s'a desfășurat în două părți, iar partea mai mică s'a alăturat d-nei Belmont. Însă d-na Belmont este hotărâtă să meargă mai departe pe calea apucată și ea ține foarte mult la ideile sale.

Dr. Alexandru Popa unul dintre fruntașii vieții românești din Viena, a decedat duminică dimineața după suferințe lungi.

Libertatea frizurii. De un timp încoace primul ministru ungar disente cu multă predilecție despre abuzurile electorale. D-șoara recunoaște, că în lumea întreagă se fac abuzuri, dar vorbind despre această chestie el grijește în mod discret de persoana d-sale. Ba, el strigă cu multă emfuză: „O mare parte dintre funcționarii numiți și aleși a votat contra guvernului. Din cauza aceasta, întreb, cui i-s'a călăinat oare măcar un fir de păr de pe cap?“

Aici Exc. Sa are dreptate. La noi, în Ungaria, numai acelaia i-se călăină respective i-se încovoie firele de păr din cap, care se pregătește pentru baluri și cheamă frizerul ca să-i ardă părul. Asta n'ar fi nici un năcaz. Însă e mare năcazul atunci, când înainte și după alegeri foarte mulți funcționari trebuie să facă multe complimente ministrului și domnilor prefecti în scopul avansării, ori pentru evitarea transferării.

Firește, nici în cazul acesta nu i-se valămă nimănui nici un fir de păr. Chiar numai spatele și spinarea i-se încovoie puțin, dar bineșor.

O statistică indiscretă. O revistă italiană publică o statistică a nașterii mai multor bărbați renumiți între cari scriitori, compozitori, artiști, artiști, etc. Publicăm din această statistică câteva date mai interesante.

Puccini, autorul „Fiicei Orientului“ s'a născut în 22 iunie 1858, va să zică el are astăzi vârsta de 54 ani. Mascagni cu cine e mai tânăr decât el, iar Leoncavallo îi este coetan. Umberto Giordano, autorul „Siberiei“ s'a născut în 28 august 1867, adevărat el are azi vârsta de 45 ani. Sem. Benelli, autorul „Cinei ironice“ s'a născut în anul 1877. Maria Barrientos, cea mai tinăra dintre renumiții cântăreți cari călătoresc în întreaga lume, s'a născut în 4 martie 1884 și astfel probabil ea își va putea sărbători aici, în Ungaria, aniversarea de 28 ani a nașterii. Cea mai în vârstă artistă este Sarah Bernhardt, care s'a născut în anul 1844, ea are deci vârsta de 68 ani. După ea urmează Patti Adelina, în vârstă de 66 ani, și Eleonora Duse, care are vârsta de 52 ani. Carno este încă destul de tânăr; el s'a născut în anul 1873, deci are vârsta de 39 ani. Alessandro Bonci e de 41 ani, Yvette Guilbert 43 și Ernesto Novelli de 61.

Exploratorul francez Cherebot oprit la granița austro-rusă. Din trecut se anunță, că Jean Cherebot, exploratorul francez dela polul de sud, care a ținut zilele trecute conferința la Petersburg și Moscova, a fost oprit alături de granița austro-rusă. Ministrul de externe Poincaré a însărcinat telegrafic pe ambasadorul francez la Petersburg să intervie în favoarea lui Cherebot, care călătorește împreună cu soția sa urmându-și calea spre Viena.

Atentat contra unui călugăr în biserică. Din Cracovia vine știrea, că pe când călugărul Barkoviak, în vârstă de 60 de ani, intra într-o dimineață, la orele 5, în sacristia bisericii jezuitilor din Vesola, spre a face pregătiri pentru a liturgia de dimineață, un individ ascuns până atunci în biserică, se aruncă asupra călugărului și-i aruncă o funie în jurul gâtului. Călugărul se apără cu disperare și atunci banditul îl înjunghie cu cuțitul până când sângerând din mai bine de 20 de răni, necrocitul călugăr căzu jos fără cunoștință.

Când, pe la orele 6 dimineața, un al doilea călugăr pătrunse în biserică, el zări pe Barkoviak într-un lac de sânge. Dusa la spital, victima își reveni curând în fire. Starea sa însă este desperată. Despre bandit nu se cunoaște nici o urmă.

O afacere suspectă. Bijutierul parizian Albert Löwy, care a reclamat poliției din Viena, că în timpul călătoriei sale spre Viena i s'au furat briliante și perle în valoare de un sfert de milion de franci a părăsit alături de Viena pentru a se reîntoarce probabil la Paris.

Ieri poliția din Viena a primit o telegramă din partea firmei de bijuterii pariziene Franker, cu indicația că a incredințat lui Löwy juaericele în valoare de 75.000 franci. Există bănuiala, că Löwy a inventat povestea despre furtul lor.

Ieri seară parchetul a lansat un mandat de aducere împotriva lui Löwy.

Nou însoțiri Raiffeisen în Ardeal. În comuna Volendorf s'a întemeiat o nouă însoțire de credit sistem Raiffeisen cu 70 membri. Meritul înființării revine harnicului învățător Ioan Drăghits de acolo, totodată casier al însoțirii.

Tribunalul regesc din Alba-Iulia a luat ca aprobare la cunoștință statutul însoțirii de credit sistem Raiffeisen din Vingar, alcătuită la stăruința d-lor Pompiliu Predoiu, paroh, Ioan Mihaiu, învățător și Nicolae Ciogobanu, comerciant și cu conlucrarea secretarului Reuniunea române agricole sibiene, a d-lui Vic. Tordășianu.

Noile însoțiri alcătuite după principiile adoptate de Reuniunea română agricolă sibiiană au aderat la înființarea centrală a însoțirilor contemplată Reuniunea amintită.

Concertul d-nei Ana Voileanu în Sibiu. Vineri în 8 martie n. a. c. va avea loc în Sibiu un concert organizat de către d-na Ana Voileanu, absolventă a academiei de muzică din Viena, cu următorul program:

1. Bach-Busoni: Chaconne.
2. Brahms: 2 rapsodii, b-moll și g-moll.
3. Schumann: Sonata în g-moll.
4. Chopin: Phantasie în f-moll.
Nocturne în e-moll.

Necrolog. Subscrișii cu inima frântă de durere anunțăm că preaiubita noastră mamă, bună, soră, vară etc. Carolina Pop văd. Ioan Bretoi după un morb greu și îndelungat, provăzută cu sf. sacramente ale muribunzilor în 2 martie n. și-a dat blândul său suflet în mâinile Creatorului în al 59-lea an al etății și al 12-lea al văduviei. Rămășițele pământești s'au așezat spre odihna vecinică în cimitirul gr-cat. din loc, luni în 4 l. c. Teiuș, la 2 martie st. n. 1912. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Maria Bretoi, ca fiică, măr. Ștefan Crișan, ca ginere, Iacob Pop, consilier la calea ferată reg. ung. ca frate și soția sa Roza. Iuliu Pop, ca frate cu soția sa Maria. Veronica Pop văd. Mateica ca soră.

Un congres al femeilor în Berlin. Sâmbăta trecută nevasta cancelarului de stat, doamna Bethmann Hollweg a primit în salele festive ale palatului cancelarului de stat delegatele pentru congresul feminin.

Numărul femeilor venite la acest congres e la 700. Doamna Bethmann Hollweg a salutat pe membrele congresului în sala verde. În primul rând, s'a adresat prezidentei dela uniunea societăților, femeilor germane, doamnelor prezidente Förster și domnișoarei dr. Salamon, contesei Itzenplitz dela societatea femeilor din patrie și contesei Harrach. Toate salele erau pline; și grădina de iarnă, în sala lui Bismark, în care reliciile lui Bismark a deșteptat un interes foarte mare, peste tot locul erau formate grupe, cari se petrecea în conversații vioace. În sala de congres s'a dat teă și beuturi receritoare.

În sala aceasta a apărut și cancelarul de stat Bethmann Hollweg, care a dorit congresului un succes strălucit și a adus laude frumoase poliției de congres, ce-l fac femeile. Intre delegatele la congres și conducătoarele mișcării feministe a atras atențiunea participărei la acest congres a damelor de palat ale împărătesei germane.

Isprăvile unei bande în automobil. Din Paris se comunică: Trei indivizi cari au sosit la Pontoise într-un automobil, au încercat să jefuiască în timpul nopții birourile notarului din acest oraș; dar fiind surprinși, tâlharii au tras numeroase focuri de revolver și au dispărut în direcția Parisului. Nimeni nu a fost rănit. Semnalmentul automobilului corespunde cu cel care a trecut Place du Havre și care a pricinuit moartea sergentului Garnier.

Automobilistii criminali din Place du Havre au trecut ieri la Pont sur Yonne, după ce au încercat să prădeze birourile notarului din Pontoise și au părăsit automobilul lor lângă Saint-Ouen,

încercând să-l incendieze. Automobilul a fost recunoscut de proprietar.

Tâlharii au dispărut în direcția Parisului.

Expoziție de industrie casnică românească, colecțiunea d-nei Maria Cosma. Va fi deschisă din 3 martie până în 31 martie n. a. c., în fiecare zi la orele 10—12 a. m. și 2—4 p. m., în strada Schewis Nr. 15. Taxa de intrare e de 50 fil. Venitul este destinat pentru școala „Reuniunii femeilor române” din Sibiu.

Farmacul femeesc în primejdie. Un ziar american spune, că dr. Sorgent profesor la universitatea din Harvard, care este autorizat să supravegheze exercițiile de gimnastică în această școală superioară, a făcut de curând următoarele declarații:

După toate semnele, declară profesorul dr. Sorgent, garda fetelor tinere din Statele-Unite — din punctul de vedere estetic al farmecului și grațiozității femești — e aproape de piere.

Fortarea jocurilor în liber precum și dezvoltarea prea mare a puterii mușchilor tot mai mult schimbă structura corpului fetelor tinere. Gâtul devine tot mai subțire, șoldurile pe încetul dispar, umărul devin colțurați, brațele și picioarele în continuu se măresc. În decursul multelor mele experiențe am măsurat aproape zece mii de fete tinere, din diferitele clase ale societății, și am ajuns la convingerea, că în Statele-Unite este pe cale a se forma un nou tip omenesc.

Despre tipul acesta se poate afirma, că el numai din punctul de vedere anatomic aparține sexului femeiesc, de altfel, însă, el în privința exteriorului și a structurii corpului seamănă foarte mult sexului hărbătesc. Eu cred, — încheie dr. Sorgent — că acest al „treilea” tip care se va forma pe încetul va îmbrăca haine hărbătești, cari haine îi vor reda mai bine și mai expresiv conturile și forma corpului și în postul acesta — luând în considerare exteriorul acestor fete — nu-mi vine să cred, că ele ar putea să provoace vre-o senzație prea mare în public.

O ciocnire în aer. Din Wiener-Neustadt se anunță: Sâmbăta după amiază s'a întâmplat o ciocnire a două aeroplane pe câmpul stațiunii de aviație. Domnișoara Lilly Steinschneider și un alt învățacel al aviatorului Illner, făceau probe des bor cu aparate sistem Etrich. Într-o înălțime de 6 metri din neobservare învățacelii au luat o direcție cu aparatele unul contra altuia și ciocnirea astfel a fost inevitabilă. Aparatul cu învățacelul s'a lăsat în urma ciocnirii ușor la pământ, aparatul cu domnișoara Lilly însă a căzut pe aripa stângă și numai în urma prezenței de spirit a domnișoarei Lilly, care în momentul critic a oprit motorul și ținându-se bine în șezutul dela cârmă a scăpat de moartea sigură, cu răni de natură mai ușoară la mâni și nas.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(42)

— Urmare —

Îi era, în general, peste putință să rămână acasă peste douăzeci și patru de ore. Nasul său mirosea până la cinsprezece kilometri împrejur, fără a deschide calendarul, locul unde era un târg cu întregul cortegiul obișnuit de baluri și plăceri. Într-o clipă era acolo; abia sosit căuta găleava și făcea țărăboiu în jurul mesei verzi; căci el avea, ca toți cei de teapa lui, patima jocului de cărți.

La cărți, dupăcum am văzut din cântul întâin, nu juca întotdeauna cinstit, având o dibăcie în anumite întorsături, așa, că foarte adesea partida se sfârșia printr-un alt joc, joc în care nu te descolțai de fel, ca să-l prăpădești în lovitură de picior. Favoritele lui bogate și superbe erau de o atracție irezistibilă în asemenea ocazii, și adesea el se întorcea la țărâna de sub stăpânirea lui cu o singură favorită, și aceasta pustiită destul de crud.

Dar obrazii lui plini și rotunzi de sănătate, erau făcuți dintr-o carne așa de bună și conțineau o așa forță vegetativă, în cât noui favorite creșteau mai frumoase, ca spre a-l împăca pentru

pierderea acelor de cari fusese lipsit vrăsmășește în hărțuielele din târguri.

Și cei mai curios, lucru care nu se poate petrece în altă țară decât în Rusia, când se întâmplă ca după câțiva timp, să se găsească de aceleași cunoștințe, cu aceiași tovarăși de joc și de beții primirea nu era, dintr-o parte ori din cealaltă, nici mai rea nici mai bună, decât la întâlnirile de mai înainte. Uite-ii... ce te-ar putea îndreptăți să presupui, că între oamenii aceștia a fost vreodată cea mai mică neînțelegere!

Nozdref era, supt un anumit raport, un om istoric; nu e o întrunire unde, prin faptele și gesturile lui, să nu fi dat loc vreunei istorii. Acolo unde se oprește pentru câteva ceasuri, e sigur, că dacă nu-s jandarmi cari să-l scoată din sală, prietenii săi sunt, în chip necesar, îndatorați să-și desfășure înșiși vigoarea mușchilor lor și să-l rostogolească până în stradă.

În lipsa unei astfel de aventuri, i-se va întâmpla întotdeauna vreuna din lucrurile acestea, cari nu se întâmplă decât lui: ori că va năvăli nebunește în bufet și se va devota să sece douăzeci de sticle cu intreruperi de sgomotoase hohote de râs; ori că se va avânta, în plin salon, în palavre transcendente, drum pe care va merge atât de departe, încât el însuși va avea aproape conștiință și scrupul de aceasta.

Astfel adesea, fără scop, el se surprinde făcând atât în minciună, ca simplu amator de improvizație la întâmplare. Deodată (el nu va ști

mai bine ca d-ta în legătură cu ea) îți va povesti, spre pildă, că a avut un cal cu părul vânat ori trandafiriu deschis... ori o altă năzbătie de aceeași valoare.

Sunt oameni, cari au mania de a face neplăcere persoanei, care se găsește întâmplător în fața lor, fără vre-un alt mobil decât plăcerea pe care o simt de a păcăli: cutare, spre pildă, om însemnat totuși, înzestrat cu un nobil exterior și decorat cu o stea, îți va strânge mâna, te va întreține cu lucruri foarte grave, deșteptând astfel în sufletul tău un șir de gânduri din cele mai serioase, și apoi deodată, cu același ton, cu aceeași expresie, îți aruncă o minciună grosolană și te privește în față cu o frunte extrem de calmă. E o păcăleală, fie; dar, considerând bine minciuna păcălitoare în sine, ți-e foarte greu să împaci absurditatea grosolană cu această frumoasă față de om, cu steaua aceasta care împodobește lui, cu acest nobil început de conversație propriu a evalua marile și adâncile gândiri... așa, că ești expus să te pierzi în conjecturi; și neînțelegând nimic din aceasta, ridici din umeri, și atât.

Nozdref însă nu era înșelat, dar avea patima aceasta, și orice persoană care se apropia mai mult de el, era mai expusă la împunsături de felul acesta.

(Va urma.)

Revolta armatei în China. Republica chineză acum în primele sale zile are să întâmpine foarte multe greutăți. Inelungatele lupte dintre republicani și vechiul imperiu au sărăcit pe cetățeni iar statul l-au ruinat complet.

Lipsa de bani în primul rând va aduce tinerei republici multe neajunsuri. Sunt atâtea nemulțumiri căci numai cu bani pot fi înapăcate. Una din aceste nemulțumiri este și a soldaților cari n'au mai primit de mult solda. Revolta garnizoanei din Peking nici n'a putut fi reprimată când din Tiencin sosese știri despre revolta armatei de acolo. Soldații au aprins carteerul chinez al orașului ca în învălmășală să poată devasta fără a fi împiedecată.

Lor li-s'au alăturat toată pleava orașului. Soldații au devastat și oficiul baterii de monedă. Au împușcat pe mulți cari li-s'au împotrivit. Jandarmeria și poliția a fost incapabilă să facă ordine. Vec-o sută de chinezi au fost uciși. Au fost ucis de un glonț și medicul Schraeter. Carteerul european sunt păzite de 5 mii soldați. Prin aceste mișcări situația republicii s'a complicat foarte mult și dacă armatele republicane nu vor stabili în grabă ordinea puterile vor interveni și în felul acesta republica încă la începutul vieții sale va suferi o mare rușine dacă nu va fi chiar fatal existenței ei această intervenție.

Cântărețul și prințul. Cunoscuta cântăreță wagneriană, Johanna Tauscher-Gadski, a avut o aventură interesantă în capitala unui principat din Germania de sud. Artistă, al cărei soț este reprezentantul unei mari fabrici de arme din Germania, a sosit împreună cu familia în acea capitală, unde cu jocul ei în teatrul orașului a câștigat mari succese.

Totodată însă ea a stârnit și interesul unui tânăr prinț, care încă în prima seară s'a prezentat între culise și recomandându-se a început să curteze cu mult foc cântăreței.

Într-o seară prințul cu mirare întrebă pe artistă, dacă e adevărat, că ea este măritată?

„Da, Alteță regală!” — răspuse artista. — „Sunt măritată. Bărbatul și fetița sunt și ei cu mine!”

— „Așa? Adevărat să fie?” — se mira prințul — „și dacă e permis să întreb, bărbatul d-tale încă cântă și el cu d-ta?”

Artistă răspuse cu un zîmbet obligatoriu: „Nu, Alteță! Bărbatul meu obișnuiește să împuște!”

După acestea tânărul prinț nu s'a mai arătat între culise.

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorme de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

Aviz! Fiecare român de bine, care ar fi lipsit de mașini agricole, motoare cu benzină, ferării arme, etc., să cerceteze firma românească **Frații Burza din Arad**, (Borosbényi-tér). Sprăjiniți pe Români!

Numai semănța Mauthner cumpără cei ce judecă bine, economii cari își înțeleg interesul și grădinarii cu oarecare experiență chiar și atunci când altele ar fi mai ieftine, căci din practică se știe că aceasta nu ar putea să fie decât în detrimentul semințelor și spre paguba cumpărătorilor.

x La firma **Kerpel Izso** din Arad, să împrumută cărți de cetit, (să dau și în provincie) pentru 60 de volume să plătește pe lună 1 cor. 40. Pentru 180 de note de pian plătește pe lună 2 cor. 40.

Bibliografie

— x —

A apărut nr. 3, pe martie, al periodicului de predică „Păstorul Sufletesc”, cu următorul cuprins: „Duminică II. în post”. „Duminică III. în post”. „Dum. IV. în post”. „Dum. V. în post”. „Dum. VI. în post”. „Serie de predică în potruiva sectei pocăitilor”. „Serie de predică la morți”. „Cuvânt de adio dela biserică veche din Seuca”. „rostit în 10 septembrie. Cronică. Bibliografie. Publicațiuni. „Păstorul Sufletesc” apare odată pe lună în

Simlex (Szilágyosnyó) și abonamentul pe an, face 10 cor.

A apărut:

Noua revistă română de sub direcțiunea d-lui C. Radulescu-Motru, cu următorul sumar:

Noutăți: Suferințele bisericești după nouă mișcări politice primare. — Școlile medii.

Chestiuni actuale: Marin Stăfănescu: Rolul metafizic în cultură.

Cărți noi: C. Antoniadu: Tomas Carlyle (cu o ilustrație).

Literatură: George Duma: Din trecut (după H. de Régnier). Castor & Pollux: Din Istorie. Aureliu Weiss: Teatrul lui Oscar Wilde (cu o ilustrație).

Impresii: Ion Popescu: Homerica luptă a unui om mare cu niște găndaci mici (Pautazie critică).

Cronica științifică: Emanuel Grigoraș: Noutăți științifice: Urechea internă, spațiul și înăpă. — Originea cometelor.

Polemice: Dr. Iosif Popovici: În chestia bibliografiei românești.

Însemnări: Centenarul lui Dickens. — Chimia la universitate. — Anchete și interviuri. — Fete bisericești.

Revista revistelor: Viața Banănească. — Convorbiri Literare. — Reformă Alimentară. — Revue de Synthèse historique.

Abonamentul pe an, 10 lei, 25 bani exemplarul. Număr de probă la cerere.

*

A apărut în editura librăriei C. Sfetcu: din Biblioteca societății „Steaua”:

Nr. 2 „Folosele învățării” de P. Dulfu — 20

Nr. 21 „Cântecul voiniciei și ostășiei” de C. Radulescu Codin St. Tuțescu și S. Kirileanu — 20

Nr. 24 „Din legendele neamului de Hohenzollern” de St. Iosif — 20

Nr. 25 „Flori și poroși” de Ion Dragoslav — 20

Nr. 26 „Din Bucovina de altă dată” de Ion Grămădă — 20

Nr. 27 „Românii de peste Carpați” de I. Slavici — 20

Nr. 28 „Colinde și Cântecuri de stea” de Crista Negoescu — 20

Din Biblioteca pentru popor a Casei școlilor:

1. Povestiri din Italia a cartea I. — 70

2. ————— II. — 45

3. Povestiri de petrecere și de folos de M. Sadoveanu — 40

Se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie.

Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei, lucrare pentru normalisți, învățători și institutori 6.—

Rosetti D. R., Razna, note din călătorie, cu o scrisoare de N. Iosza 3.—

Sadoveanu M., Un instigator 1.25

Culea D. Sp. Învățământul despre natură în școala primară 3.70

Curs de pedagogie teoretică și practică de Gabr. Compayre 2.—

Collodi C. Pățimile lui Tândărică (Povestea unei păpuși de lemn) trad. de A. Bazescu 1.50

Metodica Istoriei și Geografiei de Gh. N. Costescu 7.—

Metodica limbii românești de Lupu—Antoniescu—Nicolescu și Ciocărlie 5.—

Curs elementar de Psihologie de Lupu C. I. 4.—

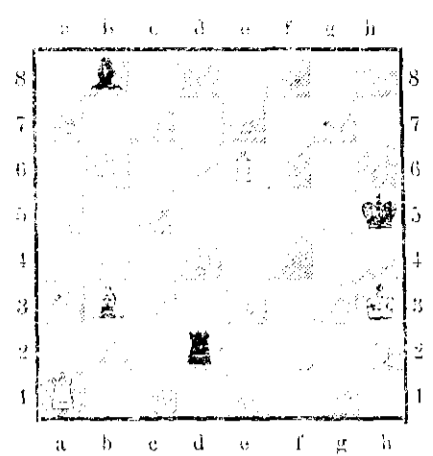
— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staadtsbahnhof) din Viena.

Rubrica de șach

sub conducerea maestrului **Gheorghe Marco** (Viena).

Publicăm astăzi acest studiu la un sfârșit de joc, datorit renumiților teoreticieni W. și M. Platoff.

Configurația e cum se vede aci:

Alb câștigă, cum urmează:

1. Ta1—a5+

Natural, întâi de toate trebuia înlăturat pericolul de amenințare.

1. Rh5—h6

2. a6—e7 Td2—e2

Întru ar fi acuma peadra alb.

3. Ta5—a6+, căci negru înrăș amenință mat

cu B. Rh6—g5

și astfel ar fi realizabilă ideea Ta6—e6

3. Fb3—c6!

Jertficia unui fugar, pentru a lega turnul. Pionul devine acuma regină.

3. Te2×f6

După B. Te2—e3

4. Rb3—g4 Te3—e4+

5. Rg4—f5 (nu—f5)

rezultă asemenea variante ca în pactic.

4. Ta5—a6! Tc6×a6

După A. Fb3—d6 ar urma breste. Ta6×c6

5. e8d

Alb eecere b. acuma fără întârziere fugarul ori turnul. S. ex:

5. Ta6—a3—

6. Rb3—g4 Ta3—g3

7. Rg4—h4 Fb3—d6

Aitguri fugarul ar fi îndat5 perdut.

8. Dc8—h8+! Rh6—g6

9. Bb8—d4! Fd6—e7!

10. Dd4—e4!

Acuma negru nu-și mai poate scăpa fugarul. Rezulta astfel o luptă a reginei contra turnului, care alb ușor o câștigă.

Deslegarea problemei 23 (de S. Loyl).

Alb: Rb4, Te4, Fe3, a2, De2, (—5).

Negru: a4a3, Fb2, Rb1, (—1).

1. Fe3—h3

a) 1. Fe3—h3 Fb2×h3

2. Rb4×a3! etc.

Acuma devine evident, de ce s'a impus chiar mișcarea Fe3—h3.

Dacă ar fi ajuns fugarul alb pe alt câmp, negru ar putea, prin un — pe diagonala a3—f8, împedea matul în trei.

b) 1. Fe3—h3 Ra1×a2

2. Te4—e3! oricum.

3. T ori F dă mat.

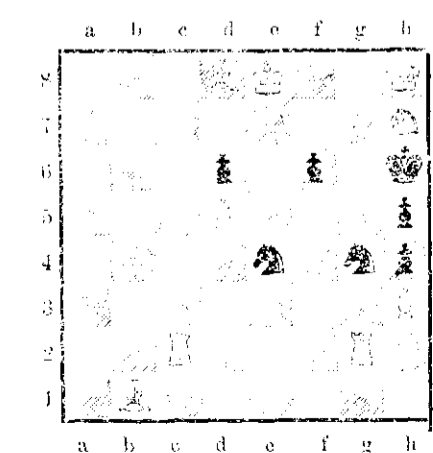
Problema 24.

D. H. Meyer, din Humber.

Alb: Fb8, Rb8, Df8, Ch7, d5, b3, Te2, Tg2, fad, (—3).

Negru: d6, f6, Rh5, h5, Cc4, Cg4, h4, (—7).

Alb dă mat în două trăsături.

Redactor responsabil **Atanasie Halmăgian.**

O casă de vânzare!

Se vinde din mână liberă în Arad casa din strada Varjassy nr. 32. Tot acolo se vinde și mobilă pentru trei odăi, precum se poate și închiria o locuință consistătoare din 3, eventual 6 odăi, cu toate cele de lipsă.

Căramida

se capătă la jos subscrisul, în fabrica de cărămidă din apropierea gării

KIRLE ANTAL

Florián-utca 6 b szám.

Parfumurile cele mai moderne și totfelul de esențe metice se găsesc la :

— **drogeria** —

bine asortată „Angyal“

Török Andor és T-sa

Arad, Andrassy-tér 20.

IGNATIE STIGSINSKY

zugrav și văpsitor, negu-
: storie de văpsele :

— **LUGOJ,** —

Palatul evangelic-reformat.

Telefon nr. 164. — Telefon nr. 164.

BINETH**IGNÁCZ**

ARAD, Szabadság-tér nr. 15.

Atrag atențiunea on. public și recomand magazinul meu bogat asortat cu tot felul de pielării din patrie și străinătate. Comandele din provincă se execută prompt și conștiințios. Pregătesc părți superioare moderne pentru ghete.

Telefon nr. 328.

FISCHER TESTVÉREK

fabrică de rolete, îngrădituri, site,
: : rolete de oțel și matrațe : :

ARAD, József főherceg-ut nrul 18.

Fabrica: Kossuth-utca 45.

Recomandă în atenția on. public totfelul de lucruri de brânze, cari se află în magazinul firmei, cu prețuri ieftine.

Ingrădituri dela 30 fill. în sus metru □

Catalog la dorință gratuit.

Telefon 557.

„DEGANIN“

(scutit prin lege)

e cel mai bun prav pentru stărpirea insectelor de bucătărie, magazine etc.

1 pachet de ½ kgr. costă numai
1 cor. 50 fileri.

Probați odată și vă scăpați de ele, când nu veți mai fi surprinși să aflați moarte în mâncare!

F. A. DEGAN, Fiume
Postafiók 163.

ANUNT.

Aduc la cunoștința fostilor mei mesteri, on. public și tuturor acelor, cari n-au cunoscut sub numele de SEE-LINGER M. ANDOR, că mi-am maghiarizat numele de familie în ARADI și sub această nouă firmă am deschis o prăvălie de ciobotărie în strada Salacz nr. 1 în localitățile Rónay Jenő, dela care am cumpărat depozitul și atelierul. Noua prăvălie am reînviat-o cu marfă indigenă, americană și engleză, vânzând marfa veche, luată dela Rónay în prețul fabricii. Din în depozit orice ghete de domni, dame și copii, ghete de lăd, păpuși și pantofi.

Cu stimă:

Aradi (Seelinger) M. Andor

str. Salacz nr. 1.

**Primul deposit românesc de
piane,****pianine și
armoniiuri**

al profesorului de muzică **T. POPOVICI** în Sibiu strada Ciszădiei nr. 7 (vis-à-vis de oțelul „Impăratul roman”), aranjat cu instrumente din cele mai bune fabricii. Impachetarea și transportul sunt gratuite.

Prospecte și informații se dau gratuit.

! Nou atelier de măsărie !

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că în Arad, strada Wesselényi nr. 1 mi-am deschis un atelier de tâmplărie pentru zidiri și mobile.

Primesc spre efectuare: lucrări pentru zidiri, mobile, portale și aranjamente de prăvălii corespunzătoare pentru timpul prezent în executare modernă, pe lângă prețurile cele mai moderate.

Cerând sprijinul on. public semnez cu toată stima:

IOAN PAPP, măsar de mobile și zidiri.
ARAD, strada Wesselényi nr. 1.

Diplomă de aur, Oradea-Mare 1891

Diplomă de argint, Budapesta 1885

Fondată în 1892

Schäffer József

compacto, Arad Strada Salac Nr. 3.

Telefon Nr. 762.

**Lucrări bune, durabile! Serviciu
prompt! Prețuri avantajoase!**

GHEORGHE GIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : : prețuri moderate. : : :

CAFEA

permanent proaspăt prăjită.

TEA

din cele mai bune soiuri.

RUM

in sticle originale și propriu umplute se află numai la

„ATLANTICA” IMPORT DE CAFEA ȘI TEA.

ARAD, Bulevardul Andrassy Nr. 20.

(Telefon Nr. 609).

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

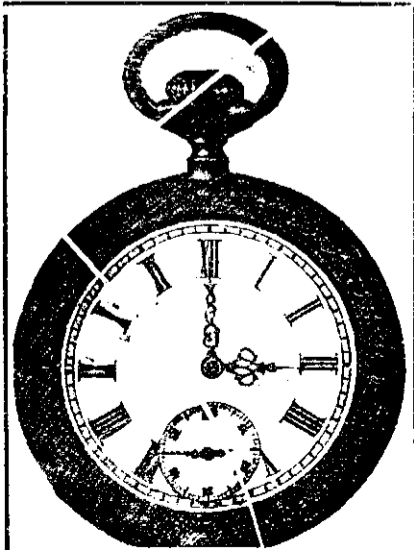
„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceea își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen**A R A D.**Cele mai bune **oroloage**Cele mai solide și **juvaericeale**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în****rate** pe lângă **chezășie de 10****ani** cu prețuri ieftine, liferează cea

mai bună prăvălie în aceasta privință

în întreagă Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Licitație
concesionată
de autorități

Hoffmann**Sándor**

ARAD, (Palatul teatrului).

Telefon nr. 10.

Vinde

în cantități mari și
pe prețuri foarte re-
duse articole de : :

calitate bună

Cu bani gata va avea
rara ocaziune a-și
procura orice pe pre-
țuri ce se vor stabili
prin învoială obiec-
tele ce ar dori.

Săptămâna aceasta dan-
dele și cordele ce au mai
rămas.

Vânzarea nu va ținea decât
seurt timp.

23 metri pânză 6 - 6.50, 7 - 7.50.

Calitate corespunzătoare ori
cărui scop.

Șifonuri Schroll de toate calită-
țile, așbitari pentru masă, mă-
saie și șervete cu prețuri scăzute.

Pardesiu pentru dame 7.50—9.50
fl. Se găsește de toate culorile.

Pelerine pentru fete începând
dela 2.50 fl.

Reg priviți galantarele mele.

Jupoane de postav pentru femei 2.50 fl. Preț de reclame mai fine 3.50—4.75.

Ciorapi negri și suri pentru copii pe prețuri unitor de scăzute.

Atențiune!

Toate familiile românești cari au lipsă de cafea bună, sunt rugate a comanda din Fiume numai dela firma românească **F. A. Degan**, care poartă mare luptă cu concurenții străini și se cuvine să-l încurajăm fiind singurul român care a înțeles acolo lipsa unei firme românești.

Extras din prețurentul firmei **F. A. Degan** din **Fiume** (postafiók nr. 163.)

Nr.	Cafea	1 Kgr. 5 Kgr.	
		Cor. fl.	Cor. fl.
	Cafea crudă (neprăjită) . . .		
1	Santos fină și aleasă *) . . .	3.—	15.—
10	Cuba fină	3.40	16.50
12	„ mai fină	3.50	17.—
14	„ cea mai fină	3.60	18.—
15	„ mărgele	3.50	17.—
16	„ specialitate	3.80	19.—
21	Iava aurie I-a	3.50	17.50
24	Ceylon fină	3.60	18.—
26	„ mărgele plantație	4.—	20.—
28	Mocca arabă (adevărată)	3.80	19.—
106	„Victoria“ (din 3 soiuri)	3.80	19.—

*) Unii comercianți vând cafea Santos colorată „lavé“ sub numirea de Cuba, Malca, Portorico, etc. ca să apară ieftină. — Degan însă nu profită de nepriceperea acestora.

Pachetele se expediază cu posta de 5 kgr., franco și cu ambursă, în cari se poate alătura și „Deganin“, Tea, Mandule, etc.

Cereți prețurent românesc gratis!

„Someșana“

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în D. S. — Filială în Neandamare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o

Acordă împrumuturi hipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5 procente interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 5 procente și jum. la sută interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o

Direcțiunea.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: Buziaș, — Recaș, — Ciocova, — Deta. — Vinga. ::

Capital propriu 2,600.000 cor. Depuneri 5,500.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: Contabilitatea: Nrul 1149. Filiala Buziaș Nrul 10.

„ Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciocova Nrul 16. Filiala Deta Nrul 26. Filiala Vinga Nrul 16.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu casete de economizare.

■ ■ ■

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

■ ■ ■

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abziore.

■ ■ ■

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

■ ■ ■

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

■ ■ ■

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

**Credit pe ipotecă, pe
cambii și pentru ofi-
: cianți mijlocește :**

**HERZOG
SÁNDOR**

ARAD, str. Weitzer János nr. 15.

Nr. telefonului 376.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârceiuri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc. folosește:

**Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,**

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

Atelierul tipografic al ziarului „Românul” și a foii populare a partidului național român din Ungaria, „Poporul Român”.

serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă putința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.

Anunță cu a-
dânc respect o-
noratului pu-
blic române
intrarea sa în
activitate, în

stând la dispo-

ziția comitetului nostru național.

Provăzută

cu aranjament tehnic modern, care îi dă pu-

tința să execute lucrări alese și artistice în

ale tipografiei.

La tipografia „CONCORDIA“ din Arad, strada Zrinyi nr. 11a se află de vânzare frumosul roman, scris de marele filo-român BJÖRNSTJERNE
 ::: BJÖRNSSON :::

„MARY“

Traducere liberă de HOREA PETRA-PETRESCU.

Prețul unui exemplar 1 cor. + 10 fileri porto.
 La comande de 10 exemplare se expediază franco. :: Pentru România și străinătate 1.20 Lei + 20 bani porto.

Români! Replantați viile, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL“

ÎNȘOȚIRE ECONOMICĂ ELISABETOPOLE
 ERZSÉBETVÁROS — (Kisköküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai moderate prețuri și soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL“

ELISABETOPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

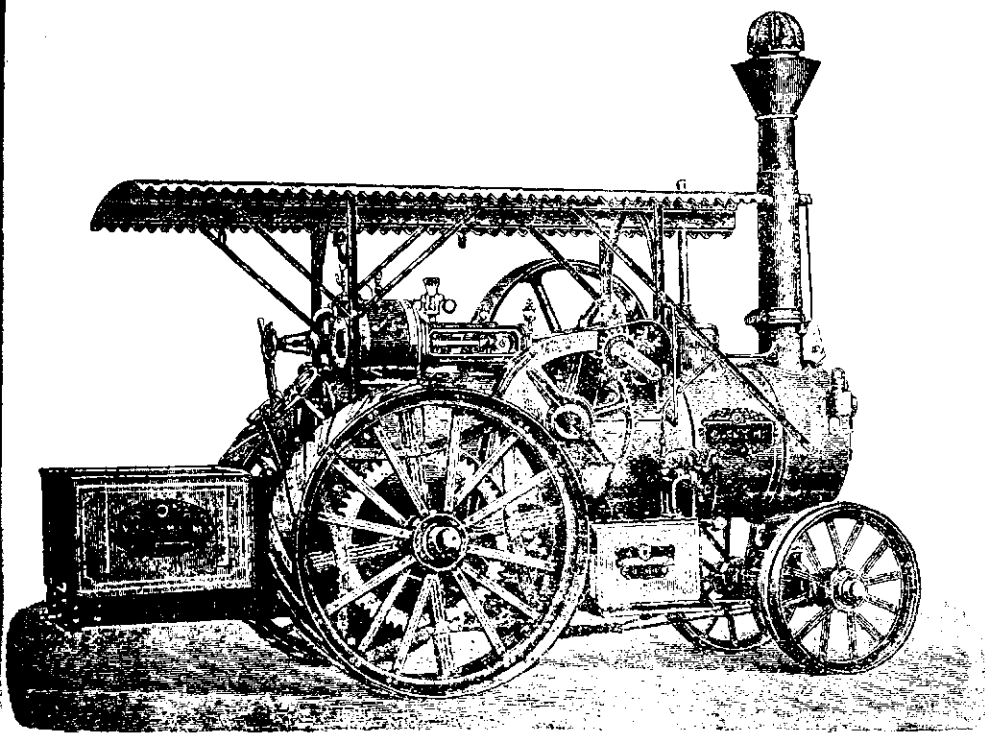
Români! Trimiteți băeții la cursul practic de altoit!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

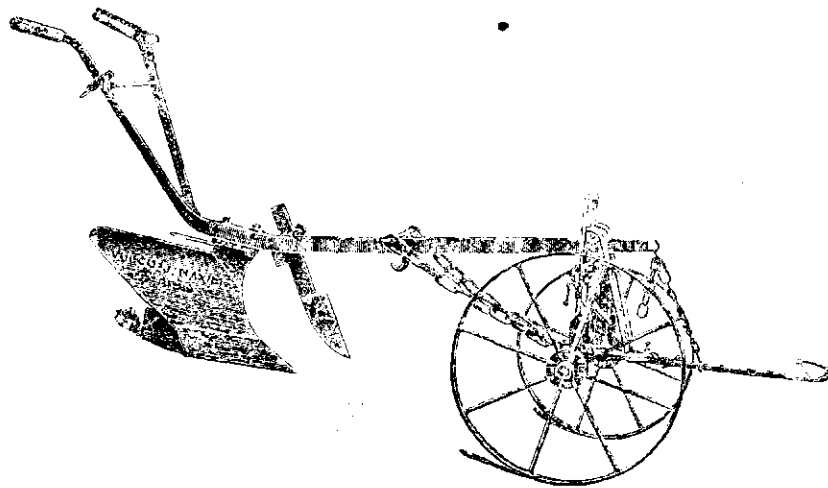
— Prima condiție de reușită este de a folosi material solid! —

MAXIM I. VULCU

fabricant de mașini, ARAD, strada Fábían László nrul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efeptuesc în prețuri moderate. După sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate, și cu ransmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batose complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma VULCU I. MAXIM, ARAD, str. Fábían László, lângă gara mare.

„ORAVICIANA“ societ. pe acții în Oravița-montană.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „ORAVICIANA“ societate pe acții în Oravița sunt prin aceasta convocați la a

XIX-a adunare generală ordinară,

care se va ține **Joi în 14 Martie a. c. st. n.** la 10 ore a. m. în localul institutului, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Raportul comisiei verificatoare și constituirea biroului.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul anual al inspecțiunii.
4. Stabilirea bilanțului, împărțirea profitului curat și votarea absoluturului.
5. Hotărâre asupra unei emisiuni noi de acții.
6. Hotărâre asupra înființării de filiale.
7. Eventuale propuneri.

Oravița, la 22 Februarie 1912.

DIRECȚIUNEA.

ACTIVA — VAGYON.

BILANȚ — MÉRLEG.

PASIVA — TEHER.

	Coroane	fl.		Coroane	fl.
Cassa în număr — Pénztári készlet	103500	33	Capital de acții — Részvénytőke	550000	—
Cassa de păstrare poștală — Postatakarékpenztár	8548	07	Fond de rezervă — Tartalékalap	286263	98
Escompt de cambii — Váltóleszámitolás \$16473.29			Fond de rezervă disponibil — Rendelkezésre álló tartalékalap	41372	06
Escompt de cambii cu acop. hip. — Jelzálogilag biztosított váltóleszámitolás	196878	56	Fond pentru diferența de curs — Árfolyamkülönbözeti alap	5290	64
Imprumuturi ipotecare — Jelzálog kölcs.	1735914	09	Fond pentru amortizarea edificiului — Házleirási alap	5000	—
Obligațiuni cu cavenți — Kezességi kötv.	48736	63	Fondul Consortiului de ajutor și consum — Segélyezési és fogyaszt. szövetkezet alapja		6764
Debitori în Cont-curent — Folyó számla adósok	24500	—	Depuneri — Betétek		2594595
Efecte — Értékpapírok	227798	40	Reescompt — Visszleszámitolás		740386
Bon în Giro-conto și la alte bănci — Giro-számla és követelések más pénzüintézeteknél	23255	43	Imprumuturi ipotecare cedate — Engedményezett jelzálogkölcsönök		67028
Imobile: casa institutului — intézeti ház	64855	83	Interese anticipate — Előlegezett kamatok		34206
Realități — Ingatlanok	106582	58	Dare după interese depuneri — Betéti kamatadó		5925
Expozituri — Kirendeltségek: Vrány, Varadia, Rakasdia, Vrányucz, Székás, Jám, Mercsina, Berlistye, Nicolinez, Gerlistye	11615	73	Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék		208
Interese reescompt anticipate și după impr. hipot. cedate — Visszleszámitolási és engedményezett jelzálogkölcsön átmeneti kamat	11194	67	Diversi creditor — Különféle hitelezők		736
Interese efecte restante — Hátralékos értékpapírkam.	1529	10	Profit curat — Tiszta nyereség		68833
Diversi debitori și interese restante — Különféle adósok és hátralékos kamat	67198	67			
Mobilier după amortizare — Felszerelvények leírás után	2600	—			
	440661	09			440661

DEBIT — TARTOZIK.

Profit și Perdere — Nyereség és Veszteség.

CREDIT — KÖVETEL.

	Coroane	fl.		Coroane	fl.
Interese depuneri — Betéti kamatok	118118	09	Interese escompt — Váltóleszámitolási kamatok	143284	52
Interese reescompt — Visszleszámitolási kamatok	31036	92	Interese ipotecare — Jelzálogkölcsön kamatok	130797	45
Interese impr. hip. cedate — Engedm. jelzálogkölcsön kamatok	3924	55	Interese după obligațiuni cu cavenți — Kezességi kötvénykölcsön kamatok	2399	99
Salare — Fizetések	23168	36	Interese efecte — Értékpapír kamatok	9755	13
Relut de cortel — Lakpénz	2926	67	Interese cont-curent — Folyó számla kamatok	346	16
Spese de birou, porto, competențe de timbre, prenumerațiuni și alte spese — Irodai költségek, portodij, bélyegilletékek, előfizetések és különféle költségek	11856	26	Venite dela imobile — Ingatlanok jövedelme	3859	92
Dare directă, comunală etc. — Állami, községi stb. adó	16763	27	Diverse venite — Különféle jövedelmek	1285	77
Dare după interese depuneri — Betéti kamatadó	11812	48			
Chirie Lakhér	3000	—			
Amortizare de mobilier — Felszerelvények leírása	288	86			
Profit net	68833	48			
	291728	94			291728

Oravița, 31 Decembrie 1911.

DIRECȚIUNEA — AZ IGAZGATÓSÁG:

Ilie Trăilă
director — igazgató.

Alex. P. Popoviciu Victor Poruțiu Petru Bernaz Iosif Nedici Dr. Petru Cornean Ioan Perian
Ioan Maran Dr. Mihai Grosșian Dr. Ioan Mangiuca Șimion Vițan șefcontabil — főkönyvelő.
Dr. Ioan Nedelcu

Conturile prezente confrontându-le cu registrele principale și auxiliare, le-am aflat exacte. — Jelen számlákat a fő- és segédkönyvekkel összehasonlítottuk és helyeseknek találtuk.

INSPECȚIUNEA — A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Ioan E. Tîeranu Iuliu Roșiu Gheorghe Jianu Nicolae Beloane Iacob Botoș Gheorghe Dragoescu Gheorghe Lipovan
președinte — elnök.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA“ ARAD.